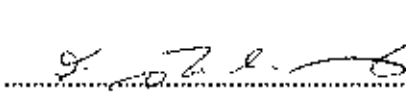
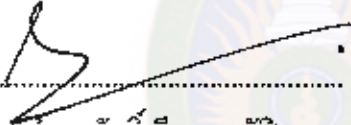

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผศ.เรืองยศ จันทรสามารถ)

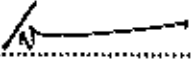
 กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(อาจารย์บุภาพร บุลาศ)

 กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(อาจารย์ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ)

 ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัยสหวิทยาการวิทยานิพนธ์
(ดร.สมบัติ ฤทธิ์เดช)

 ผู้อำนวยการสอบวิทยานิพนธ์
(ดร.ศักดิ์พงษ์ หอมหวล)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตาม
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)
วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2551

ชื่อเรื่อง ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงาน
ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย อริศรา ทรรตชาติศรี **ปริญญา** ร.ม.

กรรมการที่ปรึกษา ผศ.เรืองยศ จันทรสวรรค **ประธานกรรมการ**
อาจารย์อุภาพร อุภาส **กรรมการ**
อาจารย์ทรงศักดิ์ จีระสมบัติ **กรรมการ**

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2551

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นและเปรียบเทียบ
ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของ
เทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวนตาม เพศ และเขตชุมชน และศึกษาข้อเสนอแนะของกรรมการ
ชุมชนเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม
จังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม
จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และทำ
การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้ t -test (Independent) และ F -test (One-way
ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ
ปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ การปฏิบัติตามหลักคุณธรรม ปฏิบัติตามหลักนิติธรรม
การปฏิบัติตามหลักการมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามหลัก
ความโปร่งใส และการปฏิบัติตามหลักความคุ้มค่า

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลัก
ธรรมภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม อำเภอตาม
เทศ และเขตชุมชน พบว่า กรรมการชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกรรมการชุมชนที่อาศัยอยู่ต่างเขตชุมชน โดยรวม
มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะของกรรมการชุมชนเกี่ยวกับการนำหลักธรรมภิบาลมาใช้ในการ
การปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้ จัดให้มีการตรวจสอบ
การทำงานอย่างโปร่งใส ควรมีการทำงานอย่างเปิดเผยและมีการปรึกษาหารือกับประชาชนด้วย
ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นมากกว่านี้ มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน ควรทำงานอย่าง
โปร่งใส และให้ทางเทศบาลเปิดโอกาสและเปิดใจกว้างแก่ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมต่าง ๆ
ของเทศบาล โดยไม่ต้องแบ่งระดับชนชั้นกัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Title	Opinion of Community Committee towards Work Performance based on Good Governance in Maha Sarakham Municipality, Maha Sarakham Province	
Author	Arisara Akahartsri	Degreee M.P.A.
Advisors	Assistant Prof. Ruangyot Chandrasamart	Chairman
	Ms. Yupaporn Yupas	Committee
	Mr. Songsak Jeerasombat	Committee

Rajabhat Maha Sarakham University, 2008

The research aimed to study and compare the opinion of community committee towards the work performance based on good governance in Sub-district Administration Organization in Maha Sarakham Municipality, Maha Sarakham Province. This also studies suggestions in order to manage the community committee for their efficiency. This classified by gender and community areas. Subject for this research were 180 community committees who worked in Maha Sarakham Municipality. The statistics used for analyzing data were percentage, frequency, mean, standard deviation including t-test and F- test for hypothesis testing.

The finding of this study were as follows:

1. The overall of the opinion of community committee on the work performance based on good governance in Sub-district Administration Organization in Maha Sarakham Municipality, Maha Sarakham Province was rated at a moderate level. According to each aspect, it was also rated from high to low: morality, the rule of law, participation, responsibility, accountability and cost- effectiveness respectively.
2. The comparison of the opinion of community committee on the work performance based on good governance in Sub-district Administration Organization in Maha Sarakham Municipality classified by gender was significantly different at .05 level. The community committees who were being in different areas were not statistically different.

3. The sample group suggested that the work performance should be accountability inspection. Work performance should be informed openly and the community committee should consult with the people in the community. Also people should have a chance to express their ideas more than the former. The community committee should work honestly and transparently. Finally the people in the community should have a chance to a chance to participate the municipality the municipality activities without discrimination.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากท่าน ผศ.เรืองยศ จันทร์สามารถ
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์อุภาพร ยูภาส และอาจารย์ทรงศักดิ์ จีระสมมติ
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.สมบัติ ฤทธิเดช ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ดร.ศรัทธาพงษ์ หอมหวล
ผู้อำนวยการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชา
หลักสูตรสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ได้ประสิทธิ์
ประสาทวิชาความรู้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ พ.ต.ท.ณรงค์เดช นิมิต นายเน้นทวีทย์ นาคแสง อาจารย์
สุรพันธ์ พันธุ์มณี ที่ได้กรุณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และให้คำแนะนำ
ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณนายกเทศมนตรีเมืองมหาสารคาม เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองมหาสารคาม
ที่อำนวยความสะดวก รวมทั้งมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ และขอขอบพระคุณ
ประธานกรรมการชุมชนทั้ง 30 ชุมชน กรรมการชุมชนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 180 ท่านที่ให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างดี ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ ค.ต.พรศักดิ์ อรรคชาติศรี คุณแม่ศิริชล อรรคชาติศรี
นายจุฑาทฤศ อรรคชาติศรี และญาติพี่น้องทุกคน ที่ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ บิดา-มารดา ตลอดจน ครู อาจารย์
และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้ชีวิต ให้สติปัญญา ให้ความรัก ความหวัง กำลังใจ ในการทำงาน
และการดำรงชีวิต ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประศาสน์การศึกษาแก่ผู้วิจัย

อริศรา อรรคชาติศรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ใน
การปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้วยผู้วิจัย นางสาวอริศรา อรรถชาติศรี นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังอยู่ในระหว่างกรดำเนินการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิจัย
ประยุกต์ใช้ในงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” และในการนี้มีความจำเป็น
อย่างยิ่งที่จะขอรับความร่วมมือจากท่าน ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญในการ
ทำวิจัย และเพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์

โดยข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามทั้งหมดของท่าน จะใช้ประโยชน์ในทาง
วิชาการเท่านั้น โดยการแปรผลเสนอในภาพรวมและไม่มีผลกระทบใดๆ แก่ตัวท่าน และเทศบาล
เมืองมหาสารคามแต่อย่างใด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่ง ในความอนุเคราะห์จากท่านที่จะช่วยให้งานสำเร็จ
ลุล่วง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นางสาวอริศรา อรรถชาติศรี

ผู้วิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ใน
การปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ถ้าชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย \surd ลงในช่อง หรือข้อความที่ตรงกับความจริงหรือความคิดเห็น
ของท่านมากที่สุดหรือเติมข้อความในช่องว่างให้ได้รับความสมบูรณ์

1.เพศ

ชาย หญิง

2.ชุมชน

เขต 1

เขต 2

เขต 3

* หมายเหตุ เขตชุมชนแบ่งตามเขตการเลือกตั้งภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำกิจกรรมภาคทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง เพียงข้อเดียว

หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เทศบาลจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่มีผลบังคับใช้ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ					
2. เทศบาลมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารราชการ ข้อบังคับเทศบาล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชน					
3. เทศบาลมีการทบทวนทศรัณูญัตติ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่ทันสมัยอย่างมีประสิทธิภาพ					
4. เทศบาลมีการสำรวจ ตรวจสอบและทบทวนกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน					
5. เทศบาลมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน					

หลักคุณธรรม

หลักคุณธรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. คณะผู้บริหารเทศบาล พนักงานเทศบาลปฏิบัติงานด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม					
2. มีการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค ถูกต้อง					
3. เทศบาลมีการรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลยึดมั่นในความถูกต้อง ความซื่อสัตย์					
4. เทศบาลมีเป้าหมายการปฏิบัติงานเพื่อความผาสุก					

และรวมอยู่ที่กึ่งกลางของประชาชนในเทศบาล					
5. คณะผู้บริหารเทศบาล พนักงานเทศบาล ใช้ดุลพินิจทางศีลธรรมในการตัดสินใจประหฤติ ปฏิบัติงาน					

หลักความโปร่งใส

หลักความโปร่งใส	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การบริหารกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลมีการสรุปเปิดเผยและเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้ เช่น แผนงาน โครงการต่างๆ เอกสารการจัดซื้อ-จัดจ้าง ข้อมูลด้านการการเงิน-การคลัง ข้อบังคับงบประมาณ วาระการประชุมมติการประชุม เป็นต้น					
2. มีการจัดตั้งหน่วยบริการด้านข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน					
3. มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใสของสมาชิกเทศบาลอย่างมีประสิทธิภาพ					
4. มีการปรับปรุงกลไกการทำงานของเทศบาลให้สามารถตรวจสอบได้					
5. ประชาชนสามารถตรวจสอบและรับทราบการปฏิบัติงานของเทศบาลได้					

หลักการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ฝ่ายบริหารของเทศบาลได้ใช้กลไกระชาภิบาลในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน					
2. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมของสภามเทศบาล					

3. เทศบาลสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรชุมชน หรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ					
4. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน					
5. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ - จัดจ้างของเทศบาล					

หลักความรับผิดชอบ

หลักความรับผิดชอบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เทศบาลรับฟัง และนำข้อเสนอ ข้อร้องเรียนของประชาชนไปดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ					
2. เทศบาลมีกระบวนการบันทึกเรื่องร้องเรียนมีการรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนนั้นให้ประชาชนหรือผู้ร้องเรียนทราบ					
3. เทศบาลนำโครงการ กิจกรรมที่เสนอโดยประชาชนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นธรรม					
4. เทศบาลสนใจใฝ่ต่อปัญหาชุมชน จัดให้มีบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพเป็นธรรมและทั่วถึง					
5. เทศบาลมีการใส่ใจในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตเทศบาลอย่างเป็นธรรมโดยไม่ถือปฏิบัติ					

หลักความคุ้มค่า

หลักความคุ้มค่า	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เทศบาลได้มีการณรงค์ให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ให้ความประหยัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือมีการจัดกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้					

2.1 เทศบาลได้ใช้งบประมาณไปอย่างคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่ชุมชนได้รับ					
3. เทศบาลมีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่าง ประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด					
4. เทศบาลรณรงค์ให้ประชาชนรักนวล พัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนนาน					
5. เทศบาลจัดให้ประชาชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้ เกิดมูลค่าเพิ่ม ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากทรัพยากร ในชุมชน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอนโยบายเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมือง
มหาสารคามอย่างมีประสิทธิภาพ

1.หลักนิติธรรม.....

.....

2.หลักคุณธรรม.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

3.หลักความโปร่งใส.....

.....

4.หลักการมีส่วนร่วม.....

.....

5.หลักความรับผิดชอบ.....

.....

6.หลักความคุ้มค่า.....

.....

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา

(IOC : Index of Item objective congruence)

- 17 ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 11 ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- 11 ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 $\sum x$ แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 17 ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา ความคิดเห็น
 เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม
 จังหวัดมหาสารคาม

หลักนิติธรรม	N	N	N	$\sum x$	IOC
1.เทศบาลจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ เปิดโอกาส ให้ประชาชน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับ ต่างๆ ที่มีผลบังคับใช้ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1
2.เทศบาลมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารราชการ ข้อบังคับเทศบาล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ ของประชาชน	+1	0	+1	2	0.67
3.เทศบาลมีการตรวจตราทศบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่ทันสมัยอย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1

4.เทศบาลมีการสำรวจ ตรวจสอบและทบทวนกฎหมาย ระเบียบฯ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับ สภาพสังคมในปัจจุบัน	+1	+1	0	2	0.67
5.เทศบาลมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน	+1	+1	+1	3	1

หลักคุณธรรม

หลักคุณธรรม	N	N	N	$\Sigma\chi$	IOC
1.คณะผู้บริหารเทศบาล พนักงานเทศบาลปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม	+1	0	+1	2	0.67
2.มีการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค ยุติธรรม	+1	+1	+1	3	1
3.เทศบาลมีการวางรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลยึดมั่นใน ความถูกต้อง ความซื่อสัตย์	0	+1	+1	2	0.67
4.เทศบาลมีเป้าหมายการปฏิบัติงานเพื่อความผาสุกและความ อยู่ดีกินดีของประชาชนในเทศบาล	0	+1	+1	2	0.67
5.คณะผู้บริหารเทศบาล พนักงานเทศบาล ใช้ดุลพินิจทาง ศีลธรรม ในการตัดสินใจประพฤติ ปฏิบัติงาน	0	+1	+1	2	0.67

หลักความโปร่งใส

หลักความโปร่งใส	N	N	N	$\Sigma\chi$	IOC
1.การบริหารกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลมีการสรุปเปิดเผย และเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้ เช่น แผนงาน โครงการต่างๆ เอกสารการจัดซื้อ-จัดจ้าง ข้อมูลด้านการ การเงิน-การคลัง ข้อบังคับงบประมาณ วาระการประชุม มติการประชุม เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1
2.มีการจัดตั้งหน่วยบริการด้านข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน	+1	+1	+1	3	1
3.มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใสของ สมาชิกเทศบาลอย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1

4.มีการปรับปรุงกลไกการทำงานของเทศบาลให้สามารถตรวจสอบได้	+1	+1	+1	3	1
5.ประชาชนสามารถตรวจสอบและรับทราบการปฏิบัติงานของเทศบาลได้	+1	+1	+1	3	1

หลักการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม	N	N	N	$\Sigma\chi$	IOC
1.ฝ่ายบริหารของเทศบาลได้ใช้กลไกประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน	+1	+1	+1	3	1
2.เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมของสภาเทศบาล	0	+1	+1	2	0.67
3.เทศบาลสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรชุมชนหรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ	0	+1	+1	2	0.67
4.เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	+1	+1	+1	3	1
5.เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ - จัดจ้างของเทศบาล	0	+1	+1	2	0.67

หลักความรับผิดชอบ

หลักความรับผิดชอบ	N	N	N	$\Sigma\chi$	IOC
1.เทศบาลรับฟัง และนำข้อเสนอ ข้อร้องเรียนของประชาชนไปดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ	+1	0	+1	2	0.67
2.เทศบาลมีการบันทึกเรื่องร้องเรียนมีการรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนนั้นให้ประชาชนหรือผู้ร้องเรียนทราบ	+1	+1	0	2	0.67
3.เทศบาลนำโครงการ กิจกรรมที่เสนอโดยประชาชนไปดำเนินการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม	+1	+1	0	2	0.67

4.เทศบาลเอจใจใส่ค้ำใจช่วยเหลือชุมชน จัดให้มีบริการสาธารณสุขอย่างมีคุณภาพเป็นธรรมและทั่วถึง	+1	+1	+1	3	1
5.เทศบาลมีการใส่ใจในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตเทศบาลอย่างเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ	+1	+1	+1	3	1

หลักความคุ้มค่า

หลักความคุ้มค่า	N	N	N	Σx	IOC
1.เทศบาลได้มีการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ให้มีความระมัดระวังการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือมีการจัดกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้	+1	0	+1	2	0.67
2.เทศบาลได้ใช้งบประมาณไปอย่างคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่ชุมชนได้รับ	+1	0	+1	2	0.67
3.เทศบาลมีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด	+1	+1	+1	3	1
4.เทศบาลรณรงค์ให้ประชาชนรักษา พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนนาน	0	+1	+1	2	0.67
5.เทศบาลจัดให้ประชาชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากทรัพยากรในชุมชน	+1	+1	+1	3	1

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๐๑.๐๑/ว ๒๐๗

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

จ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑๐ เมษายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย

เรียน พันตำรวจโทณรงค์เดช นิมิตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวนชุด

ด้วยนางสาวอริศรา ธรรมชาตรี เลขประจำตัว G๔๕๑๓๓๔๑๐๒ นักศึกษาวาริญาโท สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ ภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง

“ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมือง มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษา สถิติ การวัดและการ ประเมินผลการวิจัยการศึกษา ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มว ฅ โอภาสณี

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๒ - ๕๔๓๘

ที่ ศร ๐๕๔๐.๐๑.๐๑/ว ๒๐๐๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑๐ เมษายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย

เรียน คุณบัณฑิต นาดแสง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวนชุด

ด้วยนางสาวอริศรา อรรถศาสตร์ เลขประจำตัว G๔๕๑๓๓๔๑๐๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขา
รัฐประศาสนศาสตร์ ภาคนอกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง

“ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำกิจกรรมมาภิรตมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมือง
มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
เครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษาการวิจัยการศึกษา
ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะ ได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๓๗๒ - ๕๔๓๘

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๐๑.๐๑/ว ๒๐๐๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑๐ เมษายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย

เรียน อาจารย์สุรพันธ์ หันธุ์มณี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวนชุด

ด้วยนางสาวอริศรา อรรถชาติศรี เลขประจำตัว G๔๕๑๓๓๔๑๐๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขา
รัฐประศาสนศาสตร์ ภาคนอกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
"ความคิดเห็นของกรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมือง
มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
เครื่องมือแบบสอบถามการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมด้านการวัดและการประเมินผลการวิจัย
การศึกษา ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๒ - ๕๕๓๗

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๐๑/ว ๒๐๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑๐ เมษายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามการวิจัย

เรียน ประธานชุมชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน.....ชุด

ด้วยนางสาวอริศรา อรรถชาติศรี เลขประจำตัว G๔๕๑๓๓๔๑๐๒ นักศึกษาริษฎาโท สาขา
รัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักการภูมิปัญญาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมือง
มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม”

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือ
และเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามเพื่อการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง คือ กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมือง
ร้อยเอ็ด จำนวน ๒๐ ชุมชน ชุมชนละ ๒ คน รวม ๔๐ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตาม
วัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๒ - ๕๕๓๘

ที่ ศธ ๐๕๔๐.๐๑/ว ๒๐๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๑

๑๐ เมษายน ๒๕๕๑

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามการวิจัย

เรียน ประธานชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ จำนวน ชุด

ด้วยนางสาวอริศรา อรรถชาคศิริ เลขประจำตัว G๔๕๑๑๓๔๑๐๒ นักศึกษาปริญญาโท สาขา
รัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“ ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักการมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมือง
มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวม
ข้อมูลแบบสอบถามการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง คือ กรรมการชุมชน ๓๐ ชุมชนในเขตเทศบาลเมือง
มหาสารคามชุมชนละ ๖ คน รวม ๑๘๐ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ไพรวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๒ - ๕๔๓๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน, คู่มือการสร้างระบบการบริหารกิจการ
บ้านเมืองและสังคมที่ดี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน,
2544.
- คณิน บุญสุวรรณ, การเข้าถึงธรรมภิบาลตามแนวทางของรัฐธรรมบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2540. ค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2551 จาก [http://www.kpi.ac.th/tb/showarticle.Asp?
level_article=9.html](http://www.kpi.ac.th/tb/showarticle.Asp?level_article=9.html), 2542.
- จักรภัทร ชารีคำ, ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การ
บริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพัตตภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์
ร.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2550. ถ่ายเอกสาร.
- เฉลิมชัย เชนท่า, การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็น
ของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามลฑล เขต 1. รายงาน
การศึกษาค้นคว้า สท.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วย : ธรรมรัฐแห่งชาติในธรรมาภิบาลกับ
ลัทธิรับใช้ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยธรรม, 2546.
- ไชยวัฒน์ คำชู และคนอื่น ๆ, ธรรมาภิบาลการบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม.
กรุงเทพฯ : น้ำฝน, 2545.
- ธรรมาภิบาลในภาครัฐ. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2551. จาก www.Pathumthani.go.th. 2543.
- ธีรยุทธ บุญมี, สร้างวิญญูชนไทย จิตใจสากล, ไทยโพสต์. 9 มกราคม 2541. หน้า 12.
- ธีระศักดิ์ ภัทพำ, ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2530 ของนักศึกษานอกระบบการศึกษา
นอกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542. ถ่ายเอกสาร.
- นพพล สุรนัถกรินทร์, การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะ
ของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ร.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2547. ถ่ายเอกสาร.

- บวร วิเศษสุนทร. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ รม. มหาสารคาม ; มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2550. ถ่ายเอกสาร.
- บวรศักดิ์ ตุวรธม โณ. การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2542.
- บุญชม ศรีสะอาด. วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.
- บุษบง หัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี. รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2550.
- ประมวล รุจนเสรี. การบริหาร-การจัดการที่ดี (Good Governance). กรุงเทพฯ, กรมการปกครอง, 2542. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. “วิกฤตสังคมไทยและความจำเป็นในการปฏิรูปสังคม,” มติชนสุดสัปดาห์. 18(45) : 4 ; 7 กันยายน 2541.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, 2546.
- พงษ์ไพบุลย์ ศิวารามวทย์. ความคิดเห็นของประชาชนในเมืองต่อสวนสาธารณะ : ศึกษากรณีผู้มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528. ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพ สาทกลจักร์. หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในเทศบาลนครหนองบัว : ความพร้อมในการนำมาใช้. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547. ถ่ายเอกสาร.
- “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 114ก. หน้า 48-66. 17 พฤศจิกายน 2542.
- “พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 ตอนที่ 124ก. หน้า 1 - 15. 22 ธันวาคม 2546.
- พระมหาสมณยา ชวนเสน. ทักษะคติของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดมุกดาหาร ต่อการปฏิรูปการเมืองตามแนวคิดธรรมาภิบาล. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกริก, 2547. ถ่ายเอกสาร.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, แผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม. มหาสารคาม :

เทศบาลเมืองมหาสารคาม, 2548.

ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลเมืองมหาสารคาม. มหาสารคาม : เทศบาลเมือง
มหาสารคาม, 2550.

ยุค ศรีอารียะ. โลกภิวัตน์ กับ Good Governance ในชวรมมาภิบาลกับคอร์รัปชันในสังคมไทย.

กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยธรรมศาสตร์, 2544.

รัชช สานติยานนท์ และคนอื่น ๆ. รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย :

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : ที่ประชุมประชาชนสภาอาจารย์มหาวิทยาลัย
ที่ 1 ของประเทศ (ป้อมท) ทบวงมหาวิทยาลัย, 2544.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 114 ตอนที่ 55ก. หน้า 1-99.

11 ตุลาคม 2540.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 47ก. หน้า 1-127.

24 สิงหาคม 2550.

วรภัทร โฉมระเกษม. “การสร้าง Good Governance ในองค์กร,” กสท : 11-17 ; ตุลาคม 2542.

สงวน เลิศสิทธิ์อรุณ และคนอื่น ๆ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : สิริชัยการพิมพ์, 2522.

สวนา พรพัฒน์กุล. คุณภาพชีวิตและการทำงานของพนักงานธนาคารออมสิน. กรุงเทพฯ :

งานวิจัยฝ่ายพัฒนาธนาคารออมสิน, 2542.

สุดจิต นิมิตรกุล. กระบวนการของไทยกับการบริหารจัดการที่ดีในการปกครองที่ดี. กรุงเทพฯ :

วิเทศการพิมพ์, 2543.

สุธา จันทน์เฒ่า และสุรางค์ จันทน์เฒ่า. จิตวิทยา. กรุงเทพฯ : แพร์พิทยา, 2530.

สุวรรณ ทองคำ. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาอำเภอสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี,
2545. ถ่ายเอกสาร.

อมรา พงศพิชญ์. ธรรมรัฐและธรรมราษฎรกับองค์กรประชาสังคม. กรุงเทพฯ :

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

พรพิมพ์ ฤกษ์ชัย และคนอื่น ๆ. แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับ

การบริหารงานส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเคชั่นสโตร์, 2543.

ชานันท์ ไม้ยารชุน. มุมมองนายอานันท์. กรุงเทพฯ : มติชน, 2542.

สุทธิ หิรัญโค. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเคชั่นสโตร์, 2523.

Best, John W. **Resear in Education**. New Jersey : Prentice Hall, 1987.

Dunaan, Coffrey Mitchell. **A New dictionary of Sociology**. London : Roulle & Kegen
Pual, 1981.

Hilgard, Ernest R. **Introduction to Psychology**. New York : John Wiley, 1964.

Kokpol, Blair J. **Introduction to Behavioral Science for Business**. New York :
John Wiley, 1989.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล

นางสาวอริศรา อรรคชาติศรี

วัน เดือน ปี เกิด

28 กรกฎาคม 2525

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

บ้านเลข 9 ซอย 1 ถนนเสมา ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม 44000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2548

ศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกประวัติศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2551

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยเกิดความตื่นตัวในการสร้างธรรมาภิบาลและการธรรมาภิบาลด้านการทุจริตคอร์รัปชันในวงกว้าง อันสืบผลมาจากทรัพยากรที่จำกัดและกระแสตื่นตัวในระดับสากลและภายในประเทศ ซึ่งการปกครองด้วยหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีงามหรือธรรมาภิบาลนั้น เป็นเรื่องของการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ โดยส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล ตัดสินใจตรวจสอบ ถอดการทุจริตคอร์รัปชันจนทำให้เกิดความโปร่งใส โดยเฉพาะในเรื่องของความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติงานซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารงาน และในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในบทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมเสียสละเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ในประเทศไทยหลักธรรมาภิบาลได้กลายเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักที่เกื้อหนุนสังคมประชาธิปไตยและได้มีการเสนอและกล่าวถึงแนวคิดนี้อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพ.ศ. 2550 ได้บัญญัติมาตราต่างๆ ที่สัมพันธ์กับหลักธรรมาภิบาล ถ้าหากมีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการตรวจสอบการทำงานของรัฐ โดยประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และระบบบริหารของรัฐมีความยุติธรรมและเป็นที่น่าเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งนำไปสู่การลดการทุจริตซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของบ้านเมืองได้

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลได้มีบทบาทอย่างมากต่อหน่วยงานภายในประเทศ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารสถานับอุดมศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลในขณะที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็ได้เห็นความสำคัญของการสร้างให้กักระบบการบริหาร การจัดการ และการกำกับดูแลกิจการที่ดีในบริษัทจดทะเบียนและองค์กรธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุนของประเทศ และได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดีในส่วนของภาครัฐนั้นในระยะหลายปีที่ผ่านมารัฐบาลได้พยายามปรับตัวเข้าสู่ธรรมาภิบาลอย่างเห็น ได้ชัด เช่น การก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การปรับขนาดของหน่วยราชการ การปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพ มีการบริหาร

ที่ประทับใจ ไม่มีข้อครหาใดๆ การรวมหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน การพัฒนาและติดต่อกับบุคลากรในองค์กร ให้มีคุณภาพและผลงาน เป็นต้น สำหรับหลักการเรื่องธรรมาภิบาลก็ได้มีการกำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ดังนี้ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งกำหนดแผน โครงการเพื่อปรับปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ ให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และในปัจจุบันไม่ว่าหน่วยงานของภาครัฐ และภาคเอกชน ต่างให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล โดยได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กรในส่วนขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน

การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการปกครองในระดับพื้นฐานทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และเป็นการใช้อำนาจในการจัดสรรทรัพยากรในระดับท้องถิ่นและการดูแลแก้ไข ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นเป็นระบอบการปกครองที่เป็นผลมาจากการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐ ถ้ารัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ท้องถิ่นในการปกครองตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะสามารถจัดบริการสาธารณะให้ตรงกับความต้องการของประชาชนได้ดีกว่าการจัดบริการ โดยส่วนกลาง ซึ่งการกระจายอำนาจปกครองเป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการปกครองประเทศที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้กับองค์กรอื่นนอกจากองค์กรของส่วนกลาง เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยให้มีความเป็นอิสระในการดำเนินการและไม่อยู่ในการบังคับบัญชาของส่วนกลาง แต่จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของส่วนกลาง

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 50 ประกอบกับ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จะเห็นว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาค เอกชนไม่ว่าจะเป็นบุคลากรของราชการส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงาน ในเขตพื้นที่ของเทศบาล โดยเฉพาะสมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล และกรรมการชุมชนในแต่ละชุมชน ถือกันเป็นตัวจักรสำคัญของการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่น หากสมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล และกรรมการชุมชน มีความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างหน้าที่บทบาทของเทศบาลเป็นอย่างดี จะส่งผลให้นโยบายการกระจายอำนาจของรัฐบาลบรรลุเป้าหมายประสิทธิผลสำเร็จทำให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นและความผาสุกแก่ประชาชนในทางตรงกันข้าม ถ้าสมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล และกรรมการชุมชน ขาดความรู้ความเข้าใจดังกล่าว ก็จะเป็นอุปสรรคต่อทั้งองค์การพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น

ตามบทบรรณาธิการของเทศบาล มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลครอบคลุมหลายด้าน การดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเห็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผล การปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การทำงานตามบทบรรณาธิการที่ของเทศบาล จึงมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างใกล้ชิด เพราะหน้าที่ของเทศบาลต้องให้บริการประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งในเรื่องงานการทะเบียนราษฎร การสาธารณสุข โภชนา การศึกษา การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งนับว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมาก (เทศบาลเมืองมหาสารคาม, 2548 : 10)

กรรมการชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในแต่ละชุมชนเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชนจะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทราบถึงความต้องการของประชาชน และทราบถึงปัญหาของประชาชน อย่างดีว่า ประชาชนเกิดปัญหาในด้านใดบ้างและมีความต้องการในด้านใดบ้าง ประชาชนสามารถกล่าวถึงความต้องการ โดยผ่านกรรมการชุมชนเพื่อที่จะประสานงานให้กับเทศบาลได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ได้ได้อย่างถูกต้องตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งกรรมการชุมชนสามารถเป็นตัวแทนของประชาชนในแต่ละชุมชนเป็นอย่างดี

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยยึดหลักนิติธรรม คุณธรรม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ บริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ เกิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกับเทศบาลโดยการกำกับ ดูแล และสนับสนุนการบริหารงาน เทศบาลจะเจริญก้าวหน้าตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ ผลประโยชน์สูงสุดก็จะตกแก่ประชาชน

ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม เพื่อนำไปสู่การเป็นราชการยุคใหม่ซึ่งมีลักษณะของธรรมาภิบาล จะเป็นรากฐานในการดำเนินการทุจริตคอร์รัปชันที่กำลังแผ่ขยายลงสู่ชุมชนในวงกว้าง และยังเป็นการวางรากฐานสังคมประชาธิปไตยในอนาคต เพราะการสร้างสังคมประชาธิปไตยต้องเริ่มต้นที่ชุมชนและประชาชนในชุมชน ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะไปเป็นข้อมูลให้หน่วยงานของเทศบาลนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาเทศบาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ และเขตชุมชน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของกรรมการชุมชนเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานของการวิจัย

1. กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง
2. กรรมการชุมชนที่มี เพศ และเขตชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคามแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เกี่ยวกับ ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ชุมชนย่อยในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 30 ชุมชน แบ่งเป็น 3 เขตชุมชน
2. ระยะเวลา ระยะเวลาการวิจัยระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ประชากร ได้แก่ กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 30 ชุมชน แบ่งเป็น 3 เขตชุมชน ชุมชนละ 11 คน รวมทั้งสิ้น 330 คน
 - 3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 180 คน โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของ ยามาเน่ (Yamane)

4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) คือ คุณลักษณะของคณะกรรมการชุมชน ได้แก่

4.1.1 เพศ คือ ชาย หญิง

4.1.2 เขตชุมชน คือ เขต 1 เขต 2 เขต 3

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 6 หลัก คือ

4.2.1 หลักนิติธรรม

4.2.2 หลักคุณธรรม

4.2.3 หลักความโปร่งใส

4.2.4 หลักการมีส่วนร่วม

4.2.5 หลักความรับผิดชอบต่อ

4.2.6 หลักความคุ้มค่า

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ใช้นิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษา ดังนี้

1. **ความคิดเห็น** หมายถึง ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มี 5 ระดับ คือ ความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ความคิดเห็นในระดับมาก ความคิดเห็นในระดับปานกลาง ความคิดเห็นในระดับน้อย และความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด
2. **เทศบาลเมือง** หมายถึง เทศบาลเมืองมหาสารคามที่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546
3. **กรรมการชุมชน** หมายถึง ผู้ที่เป็นตัวแทนของประชาชนในแต่ละชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 ชุมชน ๆ ละ 11 คน รวมเป็น 330 คน

4. **ความคิดเห็นของกรรมการชุมชน** ในการศึกษาวิจัย หมายถึง ทัศนคติหรือความรู้สึกนึกคิดของกรรมการชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เทศบาล เป็นสมาชิกในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 ชุมชน ๆ ละ 11 คน รวมเป็น 330 คน ที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ ในเทศบาลเมืองมหาสารคาม

5. **หลักธรรมาภิบาล** หมายถึง หลักการปกครองด้วยหลักบริหารจัดการที่ตั้งวม โดยเป็นแรงผลักดันของการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ โดยส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชน ผลในการเข้าถึงข้อมูลตัดสินใจในการตรวจสอบ การลดทุจริตคอร์รัปชันลง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ซึ่งในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ยึดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วยหลักดังต่อไปนี้

5.1 **หลักนิติธรรม** หมายถึง การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายโดยเจตนา ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

5.2 **หลักคุณธรรม** หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ซื่อ นอบน้อม มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

5.3 **หลักความโปร่งใส** หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานของทุกวงการ ให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

5.4 **หลักความมีส่วนร่วม** หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจ ในปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การระดมความคิดเห็น การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ

5.5 **หลักความรับผิดชอบ** หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลกระทบบทบาทของตนเอง

5.6 หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยแรงจูงใจให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

6. เพศ หมายถึง ลักษณะทางชีววิทยาของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น เพศชาย และเพศหญิง

7. ชุมชน หมายถึง ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 ชุมชน

8. เขตชุมชน หมายถึง เขตชุมชนแบ่งตามเขตการเลือกตั้งภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม แบ่งเป็น 3 เขตชุมชน คือ เขต 1 เขต 2 และเขต 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อเสนอแนะและแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาล เพื่อนำไปผู้กรพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพในส่วนของงานภายในองค์กรให้ดีขึ้น ในโอกาสต่อไป

2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ ตลอดจนต่องานที่จะทำการศึกษา เรื่องของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
3. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล
4. เทศบาลเมืองมหาสารคาม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 231) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ การตัดสินใจ ความรู้สึกประทับใจ ที่ไม่ได้มาจากการพิสูจน์หรือสั่งไว้หนักว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

สงวน สิทธิเลิศอรุณ และคนอื่นๆ (2522 : 99) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออก ซึ่งวิจารณ์ฐานที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะความคิดเห็นมีความหมายแคบกว่าเจตคติ

พงษ์ใหญ่ลย์ สัตวราเวทย์ (2528 : 39) ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ด้วยการพูด หรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้ อาจได้รับหรือปฏิเสธจากบุคคลอื่นๆ ก็ได้

สุชา จันทร์เอม และสุรางค์ จันทร์เอม (2530 : 104) ให้ความคิดเห็นว่า เราไม่สามารถแยกทัศนคติและความคิดเห็นออกจากกันได้ เพราะทัศนคติและความคิดเห็นมีลักษณะคล้ายๆ กัน แต่ความคิดเห็นจะไม่ลึกซึ้งเหมือนทัศนคติ

จีระศักดิ์ บันฑูย์ (2542 : 55) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออก ทางด้านความรู้สึกนึกคิด การตัดสินใจ และความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ เหตุการณ์ใดเหตุการณ์ หนึ่งด้วยการพูด การเขียน โดยมีอารมณ์ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้น อาจเป็น พื้นฐานในการแสดงออก ซึ่งอาจถูกหรือไม่ก็ได้ อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธ จากคนอื่นได้ ความคิดเห็นจึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

สวนมา พรพัฒน์กุล (2542 : 10-11) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้าน ความรู้สึก ที่เกิดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกที่ขึ้นอยู่กับจิตใจของเฉพาะบุคคล ซึ่งอาจเป็นไป ในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับ พื้นความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน สภาพแวดล้อม ฯลฯ และการมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้

ตันแคน (Dunaan, 1981 : 135) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นเป็นความเชื่อ หรือการพิจารณาตัดสิน (Judgment) โดยบุคคลซึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับในแต่ละช่วงเวลา ความคิดเห็นนี้ไม่สามารถทดสอบความรู้ความเชื่อมั่นของบุคคลได้ และต้องยอมรับว่าประชาชน ทั่วไปนั้นอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ฮิลการ์ด (Hillgard, 1964 : 626) กล่าวว่า ความคิดเห็นคือ การพิจารณาตัดสิน (Judgment) หรือความเชื่อที่นำไปสู่การคาดคะเนหรือแปรผลในพฤติกรรม หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็น บุคคลหรือสิ่งของ และเห็นด้วยที่จะขึ้นแนวทางในการแสดงพฤติกรรม กล่าวคือ ถ้ามีความคิดเห็น ไม่ดีก็จะมีความไว้มองที่จะไม่เข้าหาโดยการถอยหนี หรือต่อต้านในการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ถ้าตัว บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดแล้วย่อมมีโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นมากขึ้น

2. ความสำคัญของความคิดเห็น

การศึกษา ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมมาภิบาล มาใช้ในกาปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยขอเน้นเสนอ ความสำคัญของความคิดเห็นดังนี้

เบส (Best, 1987 : 53) กล่าวว่า เป็นการสำรวจความคิดเห็น และศึกษาความรู้สึก ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งแต่ละคนจะแสดงความเชื่อ และความรู้สึกใดๆ ออกมาโดยคำพูด การเขียน การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายต่างๆ เพราะถ้าจะทำให้ สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายอย่างแท้จริงแล้ว ควรได้รับความร่วมมือจากประชาชน การเผยแพร่

โครงการ และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อโครงการจะเกิดผลดี จะช่วยให้โครงการนั้นสอดคล้องกันไปตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง อันเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ให้บริการดีมีคุณภาพ และทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกในการได้เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้ไม่เกิดการต่อต้าน เนื่องจากสาธารณชนเกิดการสำนึกในการเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความคิดเห็นของบุคคลสามารถวัดได้หลายวิธี ซึ่งวิธีที่ใช้กันทั่วไป คือ การใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ เบส ได้เสนอแนะว่าวิธีที่ง่ายที่สุดในการที่จะอธิบายความคิดเห็น คือ การแสดงให้เห็นถึงร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความคิดเห็น จะออกมาในลักษณะ และจะได้ทำตามความคิดเห็นนั้นได้

สรุปความสำคัญของความคิดเห็นว่า การศึกษาความคิดเห็นจะเกี่ยวประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายต่างๆ เพราะถ้าจะทำให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายอย่างแท้จริงแล้ว ควรได้รับความร่วมมือจากประชาชน การเผยแพร่โครงการ และการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก็จะเกิดผลดีต่อโครงการ จะช่วยให้โครงการนั้นสอดคล้องกันไปตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความหมายของธรรมาภิบาล

ความหมายเรื่องธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี คือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (ปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว) มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตามภาระหน้าที่ โดยยึดหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

คำว่า การบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาล หรือที่บางท่านเรียกว่าธรรมรัฐ นั้น ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Good Governance ซึ่งได้มีการพูดแนวคิดนี้เป็นครั้งแรกในแวดวงของหน่วยงานระหว่างประเทศ ที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาประเทศ นับแต่การปรับโครงสร้างของธนาคารโลก ในช่วงเวลานั้นได้มีการใช้คำว่า Good Governance ปลายคริสต์ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา ภายหลังจากที่ได้มีการอภิปรายเกี่ยวเกี่ยวกับ ผลของนโยบาย

กว้างๆ ในกรรณการถึงธรรมชาติ และรูปแบบของระบบการเมืองที่ครอบคลุมถึงความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติ (Accountability) และความโปร่งใส (Transparency) ในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังมักถูกนำไปเชื่อมโยงกับเงื่อนไขทางการเมือง เช่น ความเป็นประชาธิปไตย การส่งเสริมระบบที่มีพรรคการเมืองหลายพรรค และการเลือกตั้งเสรี (Kruiter, 1996 : 3, อ้างถึงใน รัชยา ศานติยานนท์ และคณะ. 2544 : 3) จากนั้นมีการนำแนวคิดนี้ไปใช้อย่างกว้างขวางในหมู่ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศที่มีส่วนร่วมในโครงการให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ

มูลเหตุจูงใจให้บุคคลเหล่านี้หันมาองการบริหารจัดการที่ดี คือ ความล้มเหลวของประเทศที่ได้รับการช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศตามแนวทางของประเทศซีกโลกตะวันออก โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในแอมะลาตินอเมริกา และแอฟริกา ผู้วิพากษ์มองว่าสาเหตุของความล้มเหลวมาจากการที่รัฐบาลไร้ความสามารถที่จะดำเนินการตามที่ได้รับคำแนะนำ ทั้งนี้มุมมองดังกล่าวคือว่า รัฐบาลเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจที่สำคัญในสังคมทุกระดับ จึงมีการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงการบริหาร ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างและระเบียบกฎหมายที่ค่อนข้างซับซ้อนของรัฐ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายในการพัฒนาประเทศไปปฏิบัติ

ในปัจจุบันนี้มีนักวิชาการจำนวนมากได้เอ่ยถึง Good Governance ทั้งในแง่ของความหมาย และความจำเป็นสำหรับสังคมไทย รวมทั้งได้มีการวิพากษ์แนวคิดนี้อย่างหลากหลาย นักวิชาการได้ใช้คำภาษาไทยแทนคำว่า Good Governance ivo ่างๆ กัน เช่น ธรรมภิบาล ธรรมรัฐ สุขประชาสันการ ประชารัฐ การปกครองที่ดี การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เป็นต้น

ปัจจุบันเป็นคำที่ดูเหมือนจะให้กันอย่างแพร่หลายที่สุดในเวลานี้ และในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้ภาษาไทยว่า ธรรมภิบาล

ปัจจุบันประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องของธรรมาภิบาลในช่วงสี่ปีที่ผ่านมา นับแต่ด้วยกับในต่างประเทศและได้มีองค์กรที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้ให้ทรรศนะมากมายของธรรมาภิบาลไว้ดังต่อไปนี้

ยุค ศรีอาริยะ (2544 : 42) กล่าวว่า คำว่า ธรรมรัฐ มีความหมายไม่ตรงกับ ความหมายของ Good Governance นี้ เพราะ Good Governance น่าจะหมายถึง ระบบในการบริหาร และการจัดการที่ดี มากกว่าจะหมายถึง การสร้างรัฐที่ดีงาม และถ้าหากใช้คำไทยว่า ธรรมรัฐ ภาพอังกฤชก็น่าจะเป็นว่า Good State ไม่ใช่ Good Governance

ธีรฤทธิ บุญมี (2544 : 12) ธิว่าธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างภาครัฐ ังคม เอกชน และประชาชน ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมี าระสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งขบวนการถึ้นนี้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดี ในการที่จะสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทยนั้น และได้มีการปฏิรูประบบ 4 ส่วน คือ ปฏิรูปภาคราชการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคเศรษฐกิจสังคม และปฏิรูปกฎหมาย ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นและประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชน และนักวิชาการ

ประเวศ วะสี (2541 : 4) อธิบายว่า ธรรมาภิบาล หมายถึงการที่ประเทศมีพลังขับเคลื่อนที่ถูกต้องเป็นธรรม โดยการถ่ายทอดทางสังคมเพื่อสร้างพลังงานทางสังคม (Social energy) เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาของประเทศชาติ ซึ่งธรรมาภิบาลประกอบด้วยภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมที่มีความถูกต้อง เป็นธรรม โดยรัฐและธุรกิจต้องมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ ที่ถูกตรวจสอบได้และภาคสังคมที่เข้มแข็ง

ชานันท์ ปันยารชุน (2542 : 62) ได้ให้นิยามของธรรมาภิบาลว่า คือผลลัพธ์ของการจัดการกิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไปไปภาครัฐและภาคเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงไป ในหลายทาง มีลักษณะเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้

วรวศักดิ์ อูวรรณโณ (2542 : 18-34) ได้ให้คำนิยามของธรรมาภิบาลว่า หมายถึงระบบโครงสร้างและกระบวนการต่างๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้น ระหว่างภาคประชาสังคม ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคปัจเจกชนและครอบครัว ภาคต่างประเทศ เพื่อให้ภาคต่างๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุข โดยเป้าหมายของธรรมาภิบาล ก็คือ การพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของทุกภาคในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ธรรมาภิบาลมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเป็นธรรมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคมให้กับทุกภาคในสังคม ไม่ใช่ภาคใดภาคหนึ่ง

โครงสร้างและกระบวนการของธรรมาภิบาลที่จะนำไปสู่เป้าหมายได้จะต้องเป็นโครงสร้างและกระบวนการที่วางกฎเกณฑ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ ที่ทุกภาคไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน หรือภาคประชาสังคม ภาคปัจเจกชน และครอบครัวมีส่วนร่วมกันผลักดันพลังขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้า โดยจะต้องมีกฎเกณฑ์ (Norm) เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ของทุกภาค กฎเกณฑ์นี้อาจประกอบด้วยรัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎและข้อบังคับ รวมตลอดถึงกฎเกณฑ์ที่ไม่ได้เป็นลายลักษณ์อักษรอื่น อาทิ กฎเกณฑ์ทางธรรมเนียมประเพณี ทางศาสนา ทางศีลธรรม หรือจริยธรรม ที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะกฎเกณฑ์ดังกล่าวจะสร้างสิทธิและการยอมรับในมีส่วนร่วมของแต่ละภาค

ประมวล รุจนเสรี (2542 : 48) ได้นิยามความหมายของธรรมาภิบาลว่า คือ การรับวิสัยทัศน์ วิธีบริหารราชการของประเทศไทยเสียใหม่ทั้งระบบ โดยการกำหนดเจตนาารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมาเพื่อทุกคน ทุกฝ่ายในประเทศจะร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ไขปัญหา พัฒนา นำแผ่นดินไปสู่ความมั่นคง ความสงบ สันติสุข มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและก้าวไกล

คลีน มุญสุววรรณ (2542 : เว็บบไซต์) ได้ตีความความหมายของธรรมาภิบาลไว้ว่า เมื่อมองจลลธรรมะ แปลว่า ความถูกต้องดีงาม และอภิบาล แปลว่า การปกครองหรือการกำกับการรักษา ดังนั้นธรรมาภิบาลจึงแปลว่า การปกครองที่ยึดถือความถูกต้องดีงามเป็นหลัก ซึ่งเรียกว่าอีกอย่างหนึ่งว่า การปกครองโดยธรรมนั่นเอง หรือแปลว่า การปกปักรักษาไว้ซึ่งความถูกต้องดีงาม

วรภัทร โตรณะเกษม (2542 : 11-17) อธิบายว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การกำกับดูแลที่ดี หรือหมายถึง การใช้สิทธิของส่วนเกินเจ้าของที่จะปกป้องดูแลผลประโยชน์ของตนเอง โดยผ่านกลไกที่เกี่ยวข้องในการบริหาร โดยหัวใจสำคัญของ Good Governance คือ ความโปร่งใส (Transparency) ความยุติธรรม (Fairness) และความรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจ (Accountability)

อมร พงศพิชญ์ (2541 : 25) ได้ตีความความหมายของธรรมาภิบาลโดยแยกเป็นความหมายระดับนามธรรมและรูปธรรม ความหมายของธรรมาภิบาลในระดับนามธรรม หมายถึง การดูแลผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยสมาชิกของสังคมนั้นมีการตรวจสอบซึ่งกันและกัน ส่วนความหมายในระดับรูปธรรม คือ การกำหนดเกณฑ์หรือกติกาเพื่อให้สมาชิกในสังคมนั้นๆ สามารถตรวจสอบดูแลผลประโยชน์ของส่วนรวมได้ ตัวอย่างของกฎเกณฑ์คือ ความโปร่งใสในการทำงาน ความเสมอภาคในการกระจายผลประโยชน์ ความยุติธรรม ฯลฯ

ไชยวัฒน์ คำชู และคนอื่น ๆ (2550 : 42-43) ได้ให้นิยามว่า ธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วม คือ ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และต้องการมีความรับผิดชอบต่อปฏบัติงาน เพื่อให้หลักการประกันว่าการดำเนินนโยบายทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจวางอยู่บนพื้นฐานมดีอย่างกว้างขวางของสังคม โดยจะมีนัยสำคัญต่อประเด็นในเรื่องความเสมอภาค ความซอกจน และคุณภาพชีวิต

บุญนาง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี (2550 : 10) ได้ให้นิยามว่า ธรรมาภิบาลเป็นกลไกเครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

จากความหมายและคำนิยามของคำว่า ธรรมนูญสากล ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ซึ่งมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับลักษณะการปกครอง วัฒนธรรม และวัตถุประสงค์ ของประเทศ และองค์กรต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามคำนิยามต่างๆ เหล่านี้มันก็จะยังมีหลักการสำคัญที่ตรงกันจะต่างกันบ้างก็เป็นเรื่องของรายละเอียดหรือเป็นเรื่องของถ้อยคำสำนวน จึงอาจสรุปได้ว่า ธรรมนูญสากล หมายถึง การปกครองด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดีงาม โดยเป็นเรื่องของการพัฒนา และการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ โดยส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล การตัดสินใจ การตรวจสอบ ตลอดจนทุจริตคอร์รัปชันลง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยจะต้องยกยอความร่วมมือกันของทุกภาคทุกฝ่ายในสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

2. องค์ประกอบของธรรมนูญสากล

แม้ว่าความหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเอ่ยถึงและส่งเสริมการนำหลักธรรมนูญสากลมาใช้ของหน่วยงานต่างๆ จะต่างกันไป เพราะว่าการจัดวิธีการปกครองตามหลักธรรมนูญสากลนั้น อาจไม่มีวิธีที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว และองค์ประกอบของหลักธรรมนูญสากลนั้นก็ได้รับการกำหนดไว้แตกต่างกันไป แต่องค์ประกอบที่แตกต่างกันไปในนั้นจะมีองค์ประกอบร่วมที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างหลักธรรมนูญสากล ซึ่งจะหยิบยกองค์ประกอบของหลักธรรมนูญสากลมาพิจารณา ดังต่อไปนี้

2.1 องค์ประกอบพื้นฐานของการสร้างหลักธรรมนูญสากล ได้แก่ (ใจยวัฒน์ คำชู และตนอื่น ๆ. 2550 : 44-49)

2.1.1 การรับประกันสิทธิ หมายถึง การกำหนดให้บุคคลและองค์กร ทั้งที่มาจากการเลือกตั้งและกรมแต่งตั้ง ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ ต้องมีการรับประกันสิทธิของพลเมืองในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำ กิจกรรม หรือการตัดสินใจใดๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสาธารณะ หรือกระทำในนามของสาธารณะ ในความหมายแถบการรับประกันสิทธิมุ่งเน้นเรื่องความสามารถที่จะอธิบายที่มาที่ไปของการจัดสรร การใช้และการควบคุม อันเนื่องมาเกี่ยวกับระบบงบประมาณ การบัญชีและการตรวจสอบบัญชี ในความหมายกว้างการรับประกันสิทธิยังหมายถึงรวมถึงการจัดตั้งและ การใช้บังคับกฎเกณฑ์และระเบียบภาคีต่างๆ ของบรรษัทภิบาลด้วย

2.1.2 ความโปร่งใส หมายถึง การที่สาธารณชนมีโอกาสร่วมในนโยบายด้านต่าง ๆ ของรัฐบาลและมีความมั่นใจว่ารัฐบาลมีความตั้งใจจริงในการดำเนินการตามนโยบายนั้นซึ่งจะเกิดขึ้นนั้นได้เมื่อประชาชนสามารถตรวจสอบการหักงอ ค่าชี้แจง และข้อมูลแตกต่างๆของรัฐบาล และกระบวนการทางการเมืองในการกำหนดและดำเนินนโยบายเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม รวมทั้งเปิดให้มีการต่อสู้แข่งขันระหว่างฝ่ายต่างๆ อย่างเต็มที่ในการกำหนดทางเลือก

ของสังคม นอกจากนี้ความโปร่งใสยังทำให้การติดตามตรวจสอบของสาธารณชนมีความถูกต้อง
มากขึ้นและได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพเงินงบประมาณเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

2.1.3 การปราบปรามการทุจริตและการประพฤติมิชอบ ความหมายนี้ครอบคลุม
รูปแบบการถือราชฎีวังหลวงเกือบทั้งหมดทั้งที่อยู่ในภาครัฐและเอกชน ในส่วนของระบ
ราชการ การทุจริตส่วนใหญ่ หมายถึง การกระทำของหน่วยราชการหรือของข้าราชการที่มีขอบ
ด้วยกฎหมาย การปราบปรามการทุจริตและการประพฤติมิชอบจึงถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่แสดง
ความตั้งใจจริงในการสร้างธรรมาภิบาล

2.1.4 การจัดวิธีการปกครองแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม หมายถึง
กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมและอิทธิพลในการตัดสินใจดำเนิน
นโยบาย และมีส่วนร่วมในการควบคุมสถาบัน ตลอดจนการจัดสรรการใช้และการรักษาทรัพยากร
ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนอื่นจะทำให้เกิดการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ เมื่อพิจารณา
ในบริบทของการจัดการปกครองและการบริหาร การมีส่วนร่วมจะเน้นที่การรุดหนุนให้ประชาชน
พลเมือง ซึ่งรวมผู้หญิงด้วย มีอำนาจมากขึ้นและเน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง
ตัวแสดงและกิจกรรมต่างๆ ในภาคประชาสังคม การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างกรอบ
ของกฎเกณฑ์ และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยสร้างข้อเรียกร้องที่ขอบขรรคม และก่อให้เกิด
เกิดกระบวนการติดตามตรวจสอบนโยบายและการดำเนินการของรัฐ การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้
ในหลายระดับด้วยกัน นับแต่ระดับรากหญ้า โดยผ่านสถาบันในระดับท้องถิ่นและเทศบาล
ไปจนถึงระดับภูมิภาคและระดับชาติ ภายใต้รูปแบบการปกครองที่มีการกระจายอำนาจ
และยึดหยุ่น ตลอดจนการมีส่วนร่วมในภาคเอกชน

2.1.5 การสร้างกรอบทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้เข้มแข็ง คือ
การมีกฎหมายที่มีความชัดเจนและนำมาใช้อย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งระบบยุติธรรมและกฎหมาย
ที่ส่งเสริมการพัฒนาและระบบการจัดการปกครองที่ดีนั้น คือ การมีกฎหมายที่มีความชัดเจน
และนำมาใช้อย่างเป็นเอกภาพ ในระบบและกระบวนการยุติธรรมที่มีความเป็นวัฏวิสัยและเป็น
อิสระและเป็นระบบกฎหมายซึ่งมีบทลงโทษที่เหมาะสมเพื่อป้องกันและปราบปรามผู้ผิดละเมิด
หรือลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีจะช่วยส่งเสริมการปกครอง
ตามหลักนิติธรรม สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าขาดระบบเช่นนี้ไปหรือมีระบบ
ที่อ่อนแอกว่าจะทำให้ไม่ค่อยมีใครอยากลงทุน ต้นทุนในการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจ
ถูกคิดเป็นไป และพฤติกรรมแสวงหาประโยชน์จากค่าเช่า (Rent - seeking activities)
จะแพร่กระจายอย่างกว้างขวาง และปัญหาการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย จะนำไปสู่การกระทำ
ของบริษัทรุขกิจที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในทุกระดับ

2.2 กระบวนการที่เป็นหัวใจของธรรมาภิบาลนั้นมี 3 ส่วนที่ต้องเชื่อมโยงกันก็คือ (นวรศักดิ์ อูวรรณโณ, 2542 : 32-33 ; รัชชา ศานติยานนท์ และคนอื่น ๆ, 2544 : 4-8)

2.2.1 การมีส่วนร่วมของทุกภาคในการบริหารจัดการสังคม

2.2.2 ความโปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งทำให้การทุจริตและบิดเบือนผลประโยชน์ของภาคอื่นๆ ไปใช้ในการกระทำของตนกระทำได้ยาก หรือไม่ได้

2.2.3 ความรับผิดชอบที่ต้องตอบคำถาม และถูกวิจารณ์ได้ รวมทั้งความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจ

2.3 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทยซึ่งจะเน้นไปทางด้านการบริหาร การปกครอง การพัฒนา และการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นสายงานที่กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบโดยตรงว่าองค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหาร กิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทยมี 11 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความเสมอภาค ความรู้ และทักษะของเจ้าหน้าที่ ความเสมอภาคทางเพศ ความอดทนอดกลั้น หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม และการเป็นผู้กำกับดูแล ได้แก่ (สุตจิตร นิมิตกุล, 2543 : 13-14)

2.3.1 การมีส่วนร่วมเป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน

2.3.2 ความยั่งยืนมีการบริหารงานที่อยู่บนหลักของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ

2.3.3 ประชาชนมีความรู้สึกร่วมเป็นสิ่งที่ชอบธรรมให้การยอมรับ การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมเสียประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2.3.4 มีความโปร่งใสข้อมูลต่างๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการ และสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผยชัดเจน และเป็นไปตามที่กำหนดไว้

2.3.5 ส่งเสริมความเป็นธรรม และความเสมอภาค มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน

2.3.6 มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากร และวิธีการบริหารกิจการ และสังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

2.3.7 ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบท
เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วม
ในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

2.3.8 การลดทอนอคติอื่น และการยอมรับต่อทัศนคติที่หลากหลาย รวมทั้งต้องยุติ
ข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลหาจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

2.3.9 การดำเนินการตามหลักนิติธรรม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย
ให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม

2.3.10 ความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่ที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน
ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน จะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จ
ของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

2.3.11 การเป็นผู้กำกับดูแล แทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้องค์กร
ท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด หรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้ออกชนดำเนินการแทน

2.4 หลักธรรมาภิบาลของสำนักงานข้าราชการพลเรือน ซึ่งเป็นผลจากการประชุม
ประจําที่ระหว่างส่วนราชการกับสำนักงาน ก.พ. เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ว่าประกอบด้วย
หลักการสำคัญ 6 ประการคือ หลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า การมี
บุคคล และการให้บริการของรัฐ ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้ (บุษบง พิชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี,
2550 : 17-18)

2.4.1 หลักนิติธรรม ได้แก่ กฎหมาย และกฎเกณฑ์ต่างๆ มีความเป็นธรรม
มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว
โปร่งใส และตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ
เสรีภาพ หน้าที่ของตนเองเข้าใจกฎเกณฑ์ต่างๆ และมีส่วนร่วมในกรณีต่างๆ

2.4.2 หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ
ของรัฐและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือขอชดเชยเจ้าหน้าที่
ผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม และเปิดเผยต่อสาธารณะ

2.4.3 หลักความรับผิดชอบต่อ ได้แก่ การได้รับการยอมรับ และความพอใจ
จากผู้รับบริการและผู้ที่เกี่ยวข้อง การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ
คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้น
จากการปฏิบัติงานและจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ

2.4.4 หลักความคุ้มค่า ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความมีประสิทธิภาพ และความมีประสิทธิภาพทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ

2.4.5 หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่างๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการเรื่องต่างๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม

2.4.6 หลักคุณธรรม ได้แก่ การร้องเรียน หรือร้องทุกข์ในการดำเนินการเรื่องต่างๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรของชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และมี ระเบียบวินัย

2.5 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่มีผู้เกี่ยวข้องบ่อยๆ มีดังนี้ (รักษา สานติยานนท์ และคนอื่นๆ. 2544 : 7- 8)

2.5.1 การรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่า การรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่ได้รับการเกี่ยวข้องมากที่สุด เนื่องจากแนวคิดของธรรมาภิบาลในปัจจุบันมีที่มาจากความต้องการลดการคอร์รัปชันของรัฐบาล โดยการรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ขึ้นอยู่กับพันธะผูกพันที่จะต้องแสดงให้เห็น และรับผิดชอบในการกระทำที่มีความคาดหวังอย่างเห็นพ้องต้องกัน ในการบริหารรัฐกิจ ได้มีแรงกดดันให้นำหลักการรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ มาใช้ในการบริหารจัดการด้วยเหตุผลหลายประการดังนี้

1) การเรียกร้องให้มีการเน้นการบริหารที่เน้นผลลัพธ์ และการปฏิบัติงานในภาครัฐบาล

2) การเรียกร้องให้หน่วยงานรัฐบาลมีความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระมากขึ้น

3) การให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ในฐานะที่เป็นลักษณะสำคัญของการรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ การจัดการให้เกิดการรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติที่สัมฤทธิ์ผลนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจน ความคาดหวังเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ความสมดุลระหว่างความคาดหวังและขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติ การรายงานที่มีความน่าเชื่อถือ และการประเมินและการปรับที่สมเหตุสมผล

2.5.2 ความโปร่งใส ความโปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ ความโปร่งใส หมายถึง การมีระบบสารสนเทศที่ดี และการเปิดเผย

และเผยแพร่สารสนเทศดังกล่าวไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตัดสินใจรับผิดชอบในการประเมินผลการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตามเกณฑ์

2.5.3 การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจในด้านต่างๆ การมีส่วนร่วมทำให้รัฐบาลได้รับข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับความต้องการ และการให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ของประชาชน ชุมชน หรือหน่วยงานต่างๆ รัฐบาลที่ให้ ความสำคัญกับประชาชนจะสามารถตัดสินใจได้ดีกว่าและได้รับการยอมรับมากกว่า

เห็นได้ว่าองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาลที่เสนอ โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เน้นการกำหนดเงื่อนไขกรอบแนวทางให้แก่หน่วยงานราชการเพื่อถือปฏิบัติ สำหรับการศึกษาคั้งนี้ จะยึดองค์ประกอบหลักของหลักธรรมาภิบาลที่ได้กำหนดไว้ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ดังที่กล่าวมานี้เป็นสำคัญ

3. บทบาทของธรรมาภิบาลในประเทศไทย

3.1 หลักการบริหารจัดการที่ดีของพระมหากษัตริย์

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลแม้ว่าจะจะเป็นแนวคิดที่ค่อนข้างใหม่ในโลก แต่สำหรับในประเทศไทยนั้น แนวคิดการบริหารจัดการที่ดีได้แฝงอยู่ในวัฒนธรรมไทยมาช้านาน นักวิชาการ เช่น อานันท์ ปันยารชุน และพิทยา ว่องกุล ได้กล่าวอย่างชัดเจนถึงกันว่าประเทศไทยมีทศพิธราชธรรม ซึ่งคือ หลักการบริหารจัดการที่ดีของพระมหากษัตริย์ (Royal Good Governance) ตั้งแต่สมัยที่มีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเพื่อเป็นข้อจำกัดของอำนาจเบ็ดเสร็จของพระมหากษัตริย์ เพื่อเป็นการวางทิศทางและแนวทางในการปฏิบัติพระองค์ และการดำเนินพระราชกรณียกิจ ธรรมะดังกล่าวประกอบด้วย

3.1.1 ทาน คือ การให้ การสงเคราะห์ประชาชน

3.1.2 ศีล คือ ความประพฤติดี ที่เป็นข้อบัญญัติที่กำหนดทางปฏิบัติกาย และวาจาทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีที่ทำให้ประชาชนเคารพนับถือ

3.1.3 บริจาค คือ การเสียสละ การแจก การให้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

3.1.4 อหะระ คือ ความซื่อตรง ความตรงไปตรงมา ความมีศักดิ์

3.1.5 มัทวะ คือ ความอ่อนโยน ไม่เย่อหยิ่ง

3.1.6 ตาปะ คือ ความเพียร การบำเพ็ญตนเพื่อให้กิเลสเบาบาง

3.1.7 อักโกรทะ คือ ความไม่โกรธ การไม่ใช้อารมณ์

3.1.8 อวิหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่กดขี่ข่มเหงประชาชน

3.1.9 ขันติ คือ ความอดทน ความอดกลั้นต่อสิ่งที่ไม่พอใจ

3.1.10 ภาววิโรธนะ คือ ความเที่ยงธรรม ความไม่ประพฤติกติธรรมะ

ส่วนในทางพุทธศาสนานั้น แนวคิดการบริหารจัดการที่ดีก่อนข้างเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนานั้น แนวคิดเกี่ยวกับกรรมภิกษาที่ค่อนข้างเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา พุทธทาส ภิกขุ ได้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า “พระราชปิไคยเกี่ยวข้องกับกรรมจะขาดเสียไม่ได้ เพราะถ้าขาดกรรมแล้ว โลกไปไม่รอด โลกจะเต็มไปด้วยปัญหา” (รัชยานตียนานนท์ และคนอื่น ๆ. 2544 : 6)

แม้ว่าประเทศไทยได้ทำสัญญาการค้ากับประเทศตะวันตกในรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2398) โดยประเทศไทยเปิดรับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมแต่รูปแบบการเมืองการปกครองของไทยได้ถูกปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่ละเอียดละออน้อย จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อย่างเห็นได้ชัด ในสมัยรัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2475) อย่างไรก็ตามการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง รัฐบาลไทยยังขาดเสถียรภาพ และพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพหรือระดับการศึกษา ความเสมอภาคทางสิทธิและสถานภาพทางสังคม ปัญหาดังกล่าวผลักดันให้ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการสร้างธรรมาภิบาล (บุญทรง พัทธ์เจริญวัฒน์ และบุญมี ตี. 2550 : 8)

นับแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นช่วงที่ประเทศไทยได้รับแรงผลักดันอย่างมากจากกระแสโลกาภิวัตน์ ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงสถานการณ์การแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาค ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาและปฏิรูปโครงสร้างและวิธีการปฏิบัติของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และต่อมาเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2540 ภายหลังจากการประกาศค่าเงินบาทลอยตัวและการเข้าโครงการรับความช่วยเหลือทางการเงินของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ที่ประชุมคณะกรรมการข้าราชการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นกลุ่มแรกที่สร้างขอบเขตการตีความ Good Governance ที่เป็นอิสระจากความหมายของธนาคารโลกและ IMF โดยได้ทำจดหมายเปิดผนึกถึงรัฐบาล พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นำเสนอว่า “ข้อเสนอว่าด้วยรัฐธรรมนูญ” จากที่ประชุมคณะกรรมการข้าราชการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรียกร้องให้รัฐบาลคำนึงถึงคนยากจนที่จะได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจ เรียกร้องถึงความรับผิดชอบของรัฐบาลที่บริหารงานผิดพลาด

ภายหลังการลาออกจากรตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และการจัดตั้งรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2540 หลังจากรับทราบของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ได้สามเดือน ชีวพุทธ บุญมี อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและ

มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้เปิดแถลงข่าวเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2541 เรียกร้องให้รัฐบาลสร้าง “ธรรมรัฐแห่งชาติ” โดยการระดมสมองผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำสถาบันหลัก และเครือข่ายสังคมมาร่วมกันแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจไทย เรียกร้องให้รัฐบาลแสดงเจตจำนงที่มุ่งมั่นว่า จะปฏิรูประบบและวัฒนธรรมของสังคมไทย หลังจากนั้นได้มีการถกเถียง อภิปราย ตีความ แสดงความเห็นต่างในแง่สนับสนุนและคัดค้านต่อแนวคิดเรื่อง “ธรรมรัฐ” อีกหลายครั้ง แต่ไม่ว่าจะเป็นกระแสสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ทำให้กระแส “ธรรมรัฐแห่งชาติ” เป็นกระแสทางสังคมที่มีอิทธิพลกระแสนิ่งในบริบทการเมืองไทย นับแต่ช่วงสังคมไทยเข้าสู่ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจเป็นต้นมา

3.2 การนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในประเทศไทย

ในประเทศไทยแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลได้เริ่มใช้กันอย่างแพร่หลายภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และหลังจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งในหนังสือแสดงเจตจำนงผู้เงินจำนวน 17.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) รัฐบาลไทยให้คำมั่นว่าจะต้องสร้าง Good Governance ขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นโดยปริยายว่าทั้งรัฐบาลไทยและกองทุนการเงินระหว่างประเทศเชื่อว่าวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เป็นผลส่วนหนึ่งมาจากการบริหารจัดการที่ไม่ดีหรือธรรมาภิบาล (Bad Governance) (บวรศักดิ์ พุวรรณโณ, 2542 : 17-82)

ธรรมาภิบาล เช่นว่านี้ถูกนิยามจากนักคิดหลายฝ่ายและกลายมาเป็นข้อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองอย่างจริงจัง โดยได้มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น ซึ่งการร่างรัฐธรรมนูญก็ได้แตกต่างจากในอดีตหลายประการ โดยเฉพาะการเริ่มต้นโดยการจัดทำกรอบความคิดเบื้องต้นของการร่างเพื่อนำไปฟังความคิดเห็นของประชาชน ในกรอบความคิดเห็นดังกล่าวได้นำสภาพปัญหาอันเกี่ยวธรรมาภิบาลในสังคมไทยขึ้นเป็นโจทย์เพื่อหาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนหลักการสำคัญที่ควรกำหนดในรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยกรอบความคิดหลักของผู้ร่างรัฐธรรมนูญที่ต้องการปฏิรูปการเมืองแนวธรรมาภิบาลให้เป็นธรรมาภิบาลนี้แท้จริงแล้วมี 3 แนวความคิดหลักคือ

ประการแรก คือ การปรับปรุงการเมืองของนักการเมือง ให้เป็นการเมืองของพลเมืองหรืออีกนัยหนึ่งก็คือการปรับระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน ให้เป็นประชาธิปไตยที่พลเมืองมีส่วนร่วมในการเมืองทั้งกระบวนการ ซึ่งกระทำโดยขยายการรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของพลเมืองให้มากขึ้นรวมทั้งการขยายส่วนร่วมของพลเมืองในการเมืองตั้งแต่การเลือกตั้ง การบริหารจัดการทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ประการที่สอง คือ การทำให้ภาครัฐทั้งฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ ซึ่งมีปัญหาเรื่องความโปร่งใสและความสุจริต เป็นภาครัฐที่โปร่งใส สุจริต และชอบธรรมในการใช้อำนาจ โดยวางมาตรการป้องกันการซื้อเสียง และที่สำคัญที่สุดคือการกำหนดองค์กรตรวจสอบและกระบวนการควบคุมฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำให้ครอบคลุมกิจกรรมทุกประเภทและสามารถทำงานได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ

ประการที่สาม คือ การปรับปรุงระบบการเมืองและระบอบราชการที่ใช้เสถียรภาพและโปร่งใสมีประสิทธิภาพ ให้เป็นระบบการบริหารจัดการรัฐที่มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพภายใต้ระบบการตรวจสอบที่เข้มงวดทางกฎหมายจากองค์กรต่างๆ และการตรวจสอบทางการเมืองจากสื่อมวลชนและสาธารณชน

ดังนั้นจึงมีการศึกษาและนำแนวคิดของธรรมาภิบาลมาผสมผสานกับรูปแบบการปกครองที่ใช้อยู่และมีการผลักดันให้เป็นหลักในการสร้างการปกครองที่ดีของประเทศ โดยเฉพาะการเน้นสิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาประสิทธิภาพของรัฐ และระบอบราชการให้เกิดความโปร่งใส และตรวจสอบได้ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ มีผลทำให้มีการเริ่มปรับเปลี่ยนโครงสร้างของระบบราชการรูปแบบการบริหารจัดการของรัฐและบทบัญญัติในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

การทำความเข้าใจเรื่องธรรมาภิบาล อาจต้องศึกษาเจาะลึกให้เข้าถึงถึงความเกี่ยวข้องระหว่างเรื่องสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศว่า รัฐได้จัดให้มีระบบการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนของตนได้ดีมากน้อยอย่างไรด้วย รัฐบาลที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ หรือสิทธิมนุษยชน ให้แก่ประชาชนในประเทศอย่างแท้จริง ถือว่ารัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลที่มีการปกครองที่ดี หรือมี Good Governance ทั้งนี้ไม่ว่าสิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมหรือสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โดยเปิดเผยและเท่าเทียมกัน หรือสิทธิในการดำเนินธุรกิจโดยไม่มีระบบผูกขาดคัดค้าน ล้วนมีความเกี่ยวข้องกันกับระดับความมีธรรมาภิบาลของรัฐบาลทั้งสิ้น และเมื่อประเทศใดมีกฎหมายรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงระดับธรรมาภิบาลของประเทศนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะถ้าประเทศใด ชาติใดจะยึดพื้นฐานของการปกครอง ในเรื่องการให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างจริงจังธรรมาภิบาลของประเทศนั้นจะเกิดขึ้นได้ยากมาก เพราะทั้ง 2 ปัจจัยนี้เป็นคู่กันที่จะต้องมอบให้ความคู่กันไม่เสมอ

3.3 รากฐานของธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

เมื่อพิจารณาถึงสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งมีเนื้อห. 309 มาตรา จะพบว่ารัฐธรรมนูญได้วางรากฐานของธรรมาภิบาลไว้อย่างครบถ้วน กล่าวคือ

3.3.1 ในแง่ของวัตถุประสงค์การบริหารจัดการ รัฐธรรมนูญกำหนดให้ยึดระบอบการปกครองของชนทุกภาคในสังคม โดยผลประ โยชน์สาธารณะคือ กักคืเสรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวด 1 บททั่วไป ในมาตรา 4 และมาตรา 5 อันเป็นบทต่อจากมาตรา 1-3 ซึ่งเป็นบทว่าด้วย รัฐ ข้อนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ร่างรัฐธรรมนูญประสงค์จะให้หลักการที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 และมาตรา 5 เป็นเป้าหมายของธรรมรัฐ และในหมวด 3 อันว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย หมวด 4 ว่าด้วยหน้าที่ของชนชาวไทย และหมวด 5 ว่าด้วยแผนวรม โยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ก็พบว่าประ โยชน์สาธารณะที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองนั้นมีรายละเอียดที่คุ้มครองและประธามประ โยชน์ในทุกภาคของสังคม

3.3.2 ในด้านโครงสร้างและกระบวนการ รัฐธรรมนูญได้เพิ่มภาคประชาสังคมเข้าสู่โครงสร้างการจัดการรัฐไทยและเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาค โดยเฉพาะภาคประชาสังคมในทุกด้านทั้งระดับชาติ ท้องถิ่นและชุมชน และในทุกระดับตั้งแต่ร่วมรับรู้ไปจนถึงร่วมทำและรับผิดชอบ จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้วางหลักการให้เกิดการประธามประ โยชน์ของคนทุกภาคในสังคมเพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่เป็นรากฐานของธรรมาภิบาล

3.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีลักษณะเด่นอันเป็นคุณต่อประเทศชาติ และประชาชน ในแง่โครงสร้างและแนวทางอันจะนำไปสู่ธรรมาภิบาลพอสรุปได้ดังนี้

3.4.1 เป็นรัฐธรรมนูญที่วางหลักประกันด้านการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวางและรอบด้านมากที่สุด

3.4.2 เป็นรัฐธรรมนูญที่มุ่งทำการเมืองให้ถิ่นการเมืองของพลเมืองอย่างแท้จริง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในระบอบการเมืองการปกครองของประเทศมากที่สุดอย่างไม่เคยมีมาก่อน และนอกจากนั้นยังมีมาตรการต่างๆ ที่ทำให้การใช้อำนาจรัฐที่กระทำต่อประชาชนในทางที่ไม่ชอบลดลงไป ในขณะที่เพิ่มอำนาจการต่อรองของประชาชนมากขึ้น

3.4.3 เป็นรัฐธรรมนูญที่วางแนวทางและหลักการในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และส่งเสริมความตื่นอิสรระรวมทั้งความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากที่สุดอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

3.4.5 เป็นรัฐธรรมนูญที่วางระบบการเมืองที่มีการแยกหน้าที่กันทำ ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร ทำให้สภาผู้แทนราษฎรมีเสถียรภาพและเข้มแข็งในกรทำงานมากขึ้น และนอกจากนั้นยังมีวุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่ทั้งในด้านการกลั่นกรองกฎหมายและสภาตรวจสอบที่มีความชอบธรรมด้วย

3.4.6 เป็นรัฐธรรมนูญที่วางระบบการเมืองที่สร้างเสริมความเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพให้กับฝ่ายบริหาร เพราะฝ่ายบริหารจะมีสองทีมแบ่งงานกันทำ โดยทีมหนึ่งทำหน้าที่บริหารประเทศและแก้ไขปัญหาของชาติ ส่วนอีกทีมหนึ่งทำหน้าที่ออกกฎหมายเพื่อให้ฝ่ายบริหารใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศและแก้ไขปัญหามาตรับอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

3.4.7 เป็นรัฐธรรมนูญที่วางระบบการปฏิรูปการเมืองแบบครบวงจร ทั้งปฏิรูปกระบวนการเข้าสู่อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ปฏิรูปกระบวนการทำงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และปฏิรูปกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกองค์กร

3.4.8 เป็นรัฐธรรมนูญที่วางแนวทางและหลักการในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างรัดกุม ชัดเจน รวมทั้งเน้นความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเฉพาะด้านมากที่สุดอย่างไม่เคยมีมาก่อน

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของบรรพกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

หลักบรรพกาล	ประเด็นเนื้อหา และมาตราในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
ความโปร่งใส	ส.ส.แบบบัญชีรายชื่อ (95) , (97), (98) สิทธิการเลือก ส.ส. (94) ห้ามนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีเป็น ส.ส. (174) , (194) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (204) , (206) การแถลงบัญชีทรัพย์สิน (259) , (260) , (261) วาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (208) คณะกรรมการ ป.ป.ช. (248) , (249) , (250) , (251) อำนาจของวุฒิสมาชิก (270) , (274) ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา (275) , (278)
การตรวจสอบ	ห้าม ส.ส. ใช้อิทธิพล (102) อำนาจ ส.ส. ในการถอดถอนวุฒิสมาชิก (272) , (273)
ความมีประสิทธิภาพ	แผนพัฒนาทางการเมืองที่เน้นจริยธรรม (75), (76) ที่มาของ ส.ส. และ ส.ว. (93) , (94) , (95) , (109), (111), (112), (114)

(ตารางที่ 1 ต่อ)

หลักสูตรมาภิบาล	ประเด็นเนื้อหา และมาตราในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
	การสิ้นสุดสมาชิกภาพของ ส.ส. (104), (106) สมัยประชุม (126), (127) วิธีเสนอญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจ (158), (159) กรรมวิธีการสภาผู้แทนราษฎร (137) หน้าที่ของ ส.ว. และ ส.ส. (122) การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี (172), (173) คุณสมบัติรัฐมนตรี (174) การลงประชามติ (184) กระบวนการพิจารณาของศาลอาญาคดีกรรมเมือง (277)
การมีส่วนร่วม	การเลือกตั้ง (72) การถอดถอน ส.ส ส.ว. (171)

การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นส่วนช่วยให้ประเทศไทยสามารถฟื้นตัวฟื้นวิกฤติเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างรวดเร็ว สำนักงาน ก.พ. ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ประชุมเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ลงมติเห็นชอบวาระแห่งชาติ สำหรับการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ตามที่ ก.พ. เสนอ และรัฐบาลภายใต้การนำของ นายชวน หลีกภัย ได้ลงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 โดยในข้อ 4 ของระเบียบดังกล่าวได้ระบุถึงความสำคัญของหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้ว่า

“การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความรู้สึกสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแนวประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกในปัจจุบัน”

พร้อมกันนี้ ได้ระบุถึงการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีว่าควรประกอบด้วย หลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่ง กำหนดแผนโครงการเพื่อปรับปรุงงานในความรับผิดชอบ ให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และให้เจ้าหน้าที่ ก.พ. รวบรวมและประเมินผลเพื่อรายงานต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

ซึ่งในระยะหลายปีที่ผ่านมารัฐบาล ได้พยายามปรับตัวเข้าสู่ระบอบธรรมาภิบาล อย่างเห็นได้ชัด เช่น การก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การปรับลดขนาดหน่วยราชการ การปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพ มีการบริการที่ประทับใจไม่เพียงองค์กรเอกชน การรวมหน่วยงานภาครัฐกับภาคเอกชน การพัฒนาและคัดเลือกบุคลากรในองค์กรให้มีคุณภาพและผลงาน เป็นต้น

4. วาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาลและการป้องกันการทุจริต และประพฤตินิชอบในภาครัฐ

รัฐบาลได้ประกาศเจตนารมณ์ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 ในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันและประพฤตินิชอบที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง รวมถึงปัญหาความเสื่อมศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน ทำให้มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะฟื้นฟูระบบคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดินตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และการขับเคลื่อนการบริหารราชการแผ่นดินตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (วาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาลและการป้องกันการทุจริตและประพฤตินิชอบในภาครัฐ : 18 ธันวาคม 2549)

วาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล และการป้องกันการทุจริตและประพฤตินิชอบในภาครัฐเป็นไปเพื่อทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ ศรัทธา และไว้วางใจในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงตัวข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในทุกระดับ โดยเฉพาะการใช้อำนาจรัฐและการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน ทั้งนี้การบริหารราชการแผ่นดินจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยและประชาชนเป็นสำคัญ

4.1 จุดมุ่งหมายของวาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล และการป้องกันการทุจริตและประพฤตินิชอบในภาครัฐ

วาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล และการป้องกันการทุจริตและประพฤตินิชอบในภาครัฐนี้มีสาระครอบคลุมยุทธศาสตร์และมาตรการต่างๆ อย่างสมดุล ทั้งในส่วนของรูปแบบการผลักดันให้มีการปฏิวัติตามกฎหมายและประมวลจริยธรรม/จรรยาบรรณ

อย่างจริงจัง (Compliance-based approach) และรูปแบบการเสริมสร้าง กระตุ้น ยกระดับ ให้หน่วยงานภาครัฐและตัวข้าราชการเกิด “ความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” โดยเฉพาะการเตรียมตัวและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเฝ้าระวังใช้เหตุผลอย่างรอบคอบ มีการปฏิบัติราชการได้อย่างเหมาะสม กล่าวเผชิญกับสิ่งที่ได้ตัดสินใจและกระทำไป ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ดูแลป้องกันรักษาปกป้องไม่ให้การปฏิบัติราชการ หรือการปฏิบัติตนเกิดความเสียหายหรือเกิดความเสียหายต่อความไม่คังามใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น (Integrity-based approach) โดยมีเป้าประสงค์สำคัญๆ รวม 2 ประการ ได้แก่

4.4.1 ลดและเปิดโอกาสการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการเพื่อสร้างความโปร่งใส ซึ่งยึดยุดจริต ลดความสูญเสียมและขังครุรั่วไหลในการปฏิบัติราชการ

4.4.2 สร้างจิตสำนึกในการประพฤติมิชอบ ให้ยึดมั่นในหลักศีลธรรม วัฒนธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ความสุจริต ซื่อตรง เทียงธรรม เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงการปฏิบัติราชการอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ประหยัด เกิดความคุ้มค่า มีคุณภาพมาตรฐาน ถูกต้อง คอบสนองความต้องการของประชาชน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องอาศัยปัจจัยองค์ประกอบด้านต่างๆ ซึ่งจะต้องมีมาตรการผลักดันให้เกิดขึ้นพร้อมกัน ไปอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ในระดับบุคคลขึ้นไปยังในระดับองค์การ

การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมภิบาล และการป้องกัน การทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐดังกล่าวนี้ จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญในปัจจัย องค์ประกอบแห่งความสำเร้ง 3 ด้านคือ

4.2 การสร้างกลุ่มผู้นำและผลักดันให้เกิดองค์การแห่งสุจริตธรรม มีประสิทธิภาพ และมีศักดิ์ศรี (Organizational integrity) ในทุกระดับ เพื่อเป็นแนวอย่างของการเรียนรู้ และขยายผล

4.2.1 การพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรม และธรรมภิบาล ซึ่งเป็นระบบย่อยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงสอดคล้องกัน ได้แก่ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยม การฝึกอบรม สร้างทักษะ และพัฒนาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในรูปแบบต่างๆ การจัดให้มีการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทุจริต ระพฤตมิชอบในวงราชการ และการผลักดันให้มีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม/จรรยาบรรณ ตลอดจนจนการวางระบบ การบริหารจริยธรรมการวัดผลและการตรวจสอบ

4.2.3 การวางระบบสนับสนุนและ โครงสร้างพื้นฐานทางด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมภิบาล ได้แก่ การออกกฎหมาย การพัฒนาระบบ และจัดให้มีหน่วยงาน

รับผิดชอบโดยตรง การสื่อสารทำความเข้าใจเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและการติดตามสถานการณ์ของบรรดาองค์กร/กลุ่มพลังต่างๆ ในสังคม รวมถึงการศึกษาวិจัยเชิงลึก เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาขั้นต่อไป

4.3 การขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ธรรมภิบาล และการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ

สามารถแยกออกมาได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับรัฐบาลที่ขับเคลื่อนในภาพรวมทั้งระบบในภาครัฐ ระดับหน่วยงานที่มุ่งให้ในแต่ละส่วนราชการกำหนดกลยุทธ์/โครงการ/นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเสริมสร้างระบบคุณธรรม จริยธรรม และธรรมภิบาล และระดับบุคคล คือข้าราชการแต่ละคนจะต้องมุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้หยั่งลึกลงไปในมโนจิตจนเป็นพฤติกรรม เพื่อเสริมสร้างศักดิ์ศรีและคุณค่า แห่งชีวิตของตน สำหรับยุทธศาสตร์สำคัญในการดำเนินการนั้น ได้แก่

4.3.1 การยกย่องพระราชบัญญัติส่งเสริมธรรมภิบาลภาครัฐ โดยมีองค์ประกอบหลักได้แก่

1) การจัดตั้ง “สภาธรรมภิบาลแห่งชาติ” ประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจำนวนประมาณ 20 คน เพื่อเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนกระแสนุณธรรม จริยธรรม และธรรมภิบาลของสังคม

2) การจัดตั้งองค์กรสนับสนุนการปฏิบัติถึงทในภาครัฐ ได้แก่ “สำนักงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและธรรมภิบาลภาครัฐ” เพื่อริเริ่มผลิตขอบในการพัฒนาส่งเสริม ปกป้อง และรวบรวมประมวลข้อจัตมาตฐรณจรรยาบรรณสำหรับข้าราชการการเมือง และข้าราชการประจำและเจ้าหน้าที่ภาครัฐในทุกระดับ

4.3.2 การสร้างกระบวนการการเรียนรู้ในระดับองค์กรและระดับบุคคลด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมภิบาลในภาคราชการ เพื่อผลักดันให้เกิดองค์กรสุจริตทรรวมที่มีศักดิ์ศรี (Organizational integrity) ในภาคราชการทุกระดับในวงกว้าง

5. การเสริมสร้างธรรมภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ

ท่ามกลางการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารและเงินทุนอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ในยุคโลกไร้พรมแดนได้เกิดกระแสการตื่นตัวในสิทธิ หน้าที่ และค่านิยมใหม่ๆ กระเจยไปทั่วโลกก่อให้เกิดกระแสผลักดันเรียกร้องให้การบริหารจัดการประเทศต้องคำนึงถึงความถี่นประชาภิปไตย การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชน การพิทักษ์สิทธิมนุษยชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แม้ว่าประเทศไทยจะได้วางรากฐานการบริหารจัดการ

ประเทศภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มานับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนมาถึงการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนหลักการและเจตนารมณ์ที่มุ่งเพิ่มระดับความเป็นประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพ มีการกระจายอำนาจและกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศอย่างกว้างขวางมากขึ้น ถือเป็นการวางรากฐานประชาธิปไตยอย่างมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาลไว้อย่างครบถ้วน ทั้งในเชิงโครงสร้างกลไกกระบวนการ แต่การพัฒนาที่ผ่านมาที่ยังไม่สามารถส่งผลให้ระบบการบริหารจัดการประเทศปรับเปลี่ยนสู่การมีธรรมาภิบาลอย่างแท้จริงได้ คงเป็นเพียงการปรับเปลี่ยนในเชิงรูปแบบที่ยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงในทุกระดับ ทั้งนี้เนื่องจากระบบการบริหารจัดการประเทศเป็นระบบขนาดใหญ่ที่มีกลไกซับซ้อน และยังมีการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ในส่วนกลาง ระบบและกลไกการบริหารจัดการโดยรวม แม้จะเริ่มเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ก็ยังไม่เพียงพอและไม่เอื้อให้เกิดการสร้างประสิทธิภาพประสิทธิผล และความเป็นธรรมให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

5.1 การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 10

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการประเทศอย่างแท้จริง เพราะธรรมาภิบาลเป็นปัจจัยเสริมให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีลักษณะเปิดให้ประชาชนมีเสรีภาพการพัฒนาภายใต้เศรษฐกิจเสรีนิยม มีความเป็นธรรมให้กับทุกภาคส่วนมากขึ้น โดยประสบการณ์ของนานาประเทศพบว่าประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากหรือมีลักษณะเปิดทางการเมืองสูง จะทำให้มีการแลกเปลี่ยนความติดกันอย่างกว้างขวาง เกิดกระบวนการรวมตัวของประชาชน สร้างค่านิยมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องความเป็นธรรม ความเสมอภาค และประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาที่สร้างความเป็นธรรม และความสันติสุขในสังคม

ภายใต้สถานการณ์ความท้าทายและเงื่อนไขที่ประเทศต้องเผชิญและปรับตัว เพื่อพัฒนาไปสู่สังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันตามวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงกำหนดให้มียุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะมีส่วนสนับสนุนการขับเคลื่อนพันธกิจและยุทธศาสตร์อื่นๆ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาไว้ในแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

การเสริมสร้างชนวนาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศจะมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของ “คน” ในทุกกลุ่มทุกภาคส่วนของสังคมไทย ให้มีพื้นฐานทางจิตใจที่ยึดมั่นใน “คุณธรรม” มีความซื่อสัตย์สุจริต และ “ความรู้” อันเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการประพฤติดีปฏิบัติคนได้อย่าง “มีเหตุมีผล” รู้จักสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ในฐานะพลเมืองไทย ตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สามารถนึกพลั้งเป็นแค่รีดขำยที่เข้มแข็ง มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับระบบ โครงสร้าง กติกา และกระบวนการบริหารจัดการประเทศ บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย ที่เปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยต้องมีการรับระบบบริหารจัดการภาครัฐทั้งระบบราชการและรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เน้นบทบาทในการอำนวยความสะดวกกำกับดูแล แทนการควบคุมและสั่งการ เน้นการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาขณะเดียวกันต้องยกบทบาทอำนาจของราชการ ในส่วนกลาง และเพิ่มบทบาท มอบอำนาจและกระจายอำนาจ การตัดสินใจ การดำเนินการ การกระจายการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ราชการส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และชุมชน ให้มีศักยภาพความสามารถรับผิดชอบการพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและภูมิสังคม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและการปฏิรูปธุรกิจเอกชน ให้เข้มแข็ง สุจริต โปร่งใส ลดการผูกขาด เป็นธรรมกับผู้บริโภคและธุรกิจคู่แข่ง พร้อมทั้งเร่งปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้าง “สมดุล” ในการจัดสรรและกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาให้ทั่วถึงและมีธรรม

นอกจากนี้ ยังต้องดำเนินการควบคู่กับการรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพและความยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพของหน่วยงานที่มีภารกิจรับผิดชอบด้านการป้องกันประเทศ ความมั่นคง และการรักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อผนึกพลังร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ดำเนินการป้องกันและพัฒนาประเทศให้สามารถพิทักษ์รักษาเอกราชสถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสามารถสร้างความมั่นคงของประชาชนและสังคมให้มีความอยู่รอดปลอดภัย อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกัน” และส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศเกิดดุลยภาพทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง ซึ่งจะนำไปสู่สันติสุขและความยั่งยืน

5.2 วัตถุประสงค์การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

5.2.1 เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมไทยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5.2.2 เพื่อปรับโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการประเทศ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น มีการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาค และท้องถิ่น

5.2.3 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและจิตสำนึกในสิทธิหน้าที่ของภาคประชาชนและประชาสังคม เพื่อให้สามารถเข้าร่วมในกระบวนการบริหารจัดการประเทศ และสามารถดูแลผลประโยชน์ของภาคส่วนต่างๆ ให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

5.3 เป้าหมายการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

5.3.1 ธรรมาภิบาลของประเทศ ทั้งในส่วนภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน เปรียบเทียบกันนานาชาติดีขึ้น โดยมีคะแนนระดับความโปร่งใสไม่น้อยกว่า 5.0 คะแนน ภายในปี 2554

5.3.2 ประชาชนมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศเพิ่มขึ้น โดย

- 1) ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบ ในฐานะพลเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญ
- 2) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการด้านการพัฒนา และการวางแผนของภาครัฐเพิ่มขึ้น

5.3.3 ลดกำลังคนภาครัฐราชการให้ได้รับ้อยละ 10 ภายใน 5 ปี เพื่อให้ระบบราชการมีขนาดกะทัดรัด มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และมีขีดสมรรถนะสูงขึ้น สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานทุกส่วนราชการ

5.3.4 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดหารายได้ของตนเอง มีอิสระในการพึ่งตนเองมากขึ้น สามารถเพิ่มบทบาทในการจัดบริการสาธารณะให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

5.3.5 ให้มีการศึกษาวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมธรรมาภิบาล และวัฒนธรรมสันติวิธีเพิ่มขึ้นในระแวกพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

1. ความเป็นมาของเทศบาล

พ.ศ. 2476 ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476 และกำหนดให้เทศบาลเป็นองค์การบริหารรูปแบบหนึ่งของการบริหารส่วนท้องถิ่น และมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้น

ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารปกครองตนเองของเทศบาล

พ.ศ. 2478 ได้มีการจัดตั้งเทศบาลเป็นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 โดยการยกฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่เดิม 35 แห่งขึ้นเป็นเทศบาล และได้มีการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวอยู่เป็นระยะ เช่น ในปี พ.ศ. 2481 และ พ.ศ. 2483

พ.ศ. 2496 ได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ขึ้นใช้แทนกฎหมายเก่าทั้งหมด และได้มีการใช้กฎหมาย พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่เป็นระยะ) จนถึงปัจจุบัน ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติที่หมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

พ.ศ. 2542 ได้มีการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2542

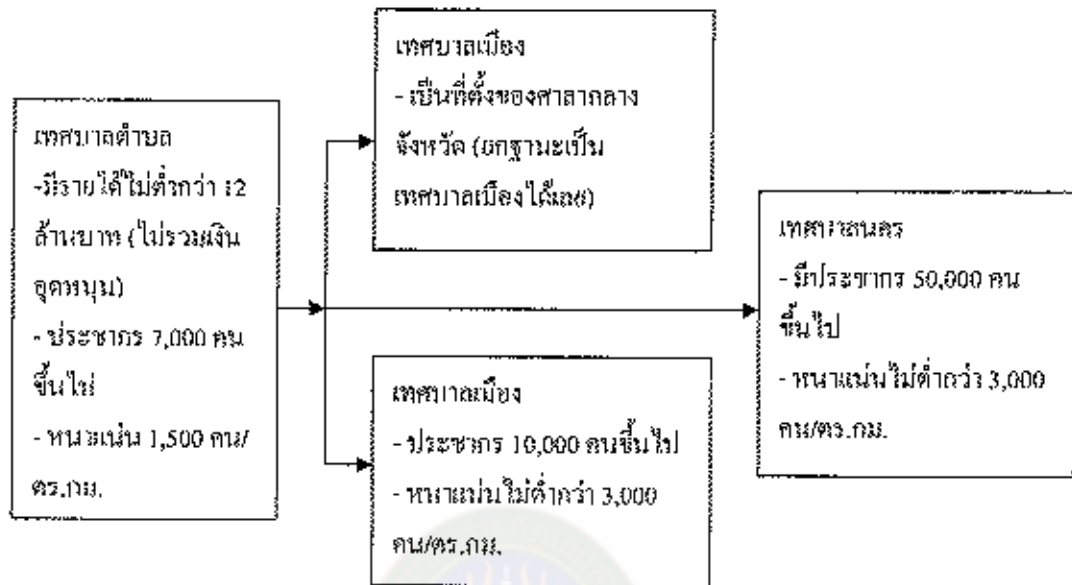
2. หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล

2.1 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาลไว้ 3 ประการ ได้แก่

2.1.1 จำนวนของประชากรในท้องถิ่นนั้น

2.1.2 ความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาจากรายการจัดเก็บรายได้ ความที่กฎหมายกำหนดและงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น

2.1.3 ความสำคัญทางการเมืองของท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงศักยภาพของท้องถิ่นนั้นว่าจะสามารถพัฒนาความเจริญได้รวดเร็วมากน้อยเพียงใด

แผนภูมิที่ 1 เงื่อนไขในการจัดตั้งเทศบาลและประเภทของเทศบาล
ที่มา : โกวิท พวงงาม, 2548 : 178

2.2 กฎหมายได้กำหนดให้จัดตั้งเทศบาลขึ้นได้ 3 ประเภท ดังนี้

2.2.1 เทศบาลตำบล กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้อย่างกว้างๆ ดังนี้

- 1) มีรายได้จริง โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่ 12,000,000 บาทขึ้นไป
- 2) มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป
- 3) ได้รับความเห็นชอบจากราชฎูรในท้องถิ่นนั้น
- 4) มีประกาศกระทรวงมหาดไทย

2.2.2 เทศบาลเมือง มีหลักเกณฑ์การจัดตั้งดังนี้

- 1) ท้องที่ที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง ให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่นๆ ประกอบ
- 2) ส่วนท้องที่ที่ไม่ใช่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจะยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้
 - 2.1) เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
 - 2.2) มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่สมควรทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้
 - 2.3) มีประกาศกระทรวงมหาดไทย

2.2.3 เทศบาลนคร มีหลักเกณฑ์การจัดตั้งดังนี้

- 1) เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป
- 2) มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้
- 3) มีประกาศกระทรวงมหาดไทย

3. โครงสร้างเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น 2 ส่วนคือ สถาปนาและนายกเทศมนตรี ซึ่งต่างฝ่ายมาจากกรเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

สำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่ประจำในเทศบาล จะมีโครงสร้างทางเจ้าหน้าที่อีกส่วนหนึ่งเรียกว่า พนักงานเทศบาล

3.1 สถาปนาเทศบาล ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากกรเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยจำนวนของสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล คือ

สภาเทศบาลตำบล มีสมาชิกสภาได้ 12 คน

สภาเทศบาลเมือง มีสมาชิกสภาได้ 18 คน

สภาเทศบาลนคร มีสมาชิกสภาได้ 24 คน

3.1.1 เขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาเทศบาล

เทศบาลตำบล ให้แบ่งเขตเทศบาลออกเป็นเขตเลือกตั้ง 2 เขต และมีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลได้เขตละ 6 คน รวม 12 คน

เทศบาลเมือง ให้แบ่งเขตเทศบาลออกเป็นเขตเลือกตั้ง 3 เขต และมีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลได้เขตละ 6 คน รวม 18 คน

เทศบาลนคร ให้แบ่งเขตเทศบาลออกเป็นเขตเลือกตั้ง 4 เขต และมีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลได้เขตละ 6 คน รวม 24 คน

3.1.2 อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล

1) เลือกประธานสภาเทศบาล และรองประธานสภาเทศบาล เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งหรือมีมติให้ประธานสภาเทศบาลหรือรองประธานสภาเทศบาลพ้นจากตำแหน่ง

- 2) เลือกสมาชิกสภาเทศบาลตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญของสภาเทศบาลและเลือกตั้งบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญของสภาเทศบาล
- 3) รับทราบนโยบายของนายกเทศมนตรี ก่อนนายกเทศมนตรีเข้ารับหน้าที่ และรับทราบรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่นายกเทศมนตรีได้แถลงไว้ต่อสภาเทศบาลเป็นประจำทุกปี
- 4) อนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะ 3 ปี ของเทศบาล
- 5) ให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติเทศบาล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมของเทศบาล
- 6) ในที่ประชุมสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลมีสิทธิตั้งกระทู้ถามนายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรี เสนอข้อตั้งข้อเปิดข้ออภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ
- 7) ในกรณีกิจการอื่นใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของเทศบาลหรือประชาชนในท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาลจำนวนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่หรือนายกเทศมนตรี สามารถเสนอต่อประธานสภาเทศบาลเพื่อให้มีการออกเสียงประชามติได้และประกาศให้ประชาชนทราบ : ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ : การออกเสียงประชามตินี้ให้มีผลเท่าเทียมกับการให้ทำปฏิญาณแก่สภาเทศบาลหรือนายกเทศมนตรีในเรื่องนั้น

3.1.3 สมัยประชุมของสภาเทศบาล

ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องกำหนดให้สมาชิกสภาเทศบาลมาประชุมสภาครั้งแรกภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลครบตามจำนวน และให้มีการเลือกตั้งประธานสภา 1 คน และรองประธานสภา ๑ คน ซึ่งการเลือกประธานสภาและรองประธานสภานี้จะดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาเทศบาล

ในกรณีที่สภาเทศบาลไม่อาจจัดให้มีการประชุมครั้งแรกได้ตามกำหนดเวลา คือ 15 วันดังกล่าว หรือมีการประชุมแต่ไม่อาจเรียกประธานสภาเทศบาลได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้มีคำสั่งยุบสภาเทศบาล

ในปีหนึ่งให้สภาเทศบาลมีสมัยประชุมสามัญ 4 สมัย สมัยหนึ่งๆ ไม่เกิน 30 วัน แต่อาจขยายเวลาออกได้โดยต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด วันเริ่มประชุมสมัยสามัญประจำปีให้สภาเทศบาลกำหนด

นอกจากสมัยประชุมสามัญ เมื่อเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของเทศบาล ประธานสภาหรือนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาจำนวนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ อาจทำคำร้องอื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอให้เปิดประชุมวิสามัญ

ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรก็ให้เรียกประชุมวิสามัญได้ สมัยประชุมวิสามัญมีกำหนดไม่เกิน 15 วัน แต่จะย้ายออกไปอีกต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด

3.2 นายกเทศมนตรี

3.2.1 ที่มาของนายกเทศมนตรี นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาล มีวาระ 4 ปี และจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ แม้จะดำรงตำแหน่งไม่ครบ 4 ปีก็นับเป็น 1 วาระ (ในระยะเวลา 4 ปีแรกหลักการประกาศใช้กฎหมายเทศบาล พ.ศ.2546 คุณสมบัติข้อนี้ยังไม่ีผลบังคับใช้)

3.2.2 เขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งของนายกเทศมนตรีคือ เขตเทศบาล

3.2.3 ที่นบริหารของนายกเทศมนตรี

1) รองนายกเทศมนตรี

1.1) นายกเทศมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีที่ไม่ใช่สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) เป็นผู้ช่วยในการบริหารราชการของเทศบาล โดย

- เทศบาลตำบล นายกเทศมนตรีแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 2 คน
- เทศบาลเมือง นายกเทศมนตรีแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 3 คน
- เทศรเทศนคร นายกเทศมนตรีแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 4 คน

1.2) คุณสมบัติของรองนายกเทศมนตรี กฎหมายกำหนดให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งเสมือนกับผู้ที่จะมีครบนายกเทศมนตรี

3.2.4 อำนาจหน้าที่นายกเทศมนตรี

(1) ก่อนเข้ารับหน้าที่นายกเทศมนตรีต้องแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล โดยไม่มีการลงมติ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งต่อสมาชิกสภาเทศบาลทุกคน และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาเทศบาลเป็นประจำทุกปี

2) มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 48 ดังนี้

2.1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับสละชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ และนโยบาย

2.2) เฝ้า อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล

2.3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี และที่ปรึกษานายกเทศมนตรี

2.4) วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2.5) รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

2.6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

3) ความคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาล และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเทศบาล

4) เป็นผู้เสนอร่างเทศบัญญัติ

5) มีอำนาจพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในการปฏิบัติหน้าที่

6) มีสิทธิเข้าประชุมสภาเทศบาล และมีสิทธิแถลงข้อเท็จจริงคัดค้านจนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของตนต่อที่ประชุม แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

7) ในกรณีฉุกเฉินซึ่งจะเรียกประชุมสภาเทศบาลให้ทันท่วงทีมิได้ นายกเทศมนตรี อาจออกเทศบัญญัติชั่วคราวได้ เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการจังหวัด และเมื่อได้ประกาศไว้โดยมีคณะที่สำนักงานเทศบาลแล้วก็ใช้บังคับได้

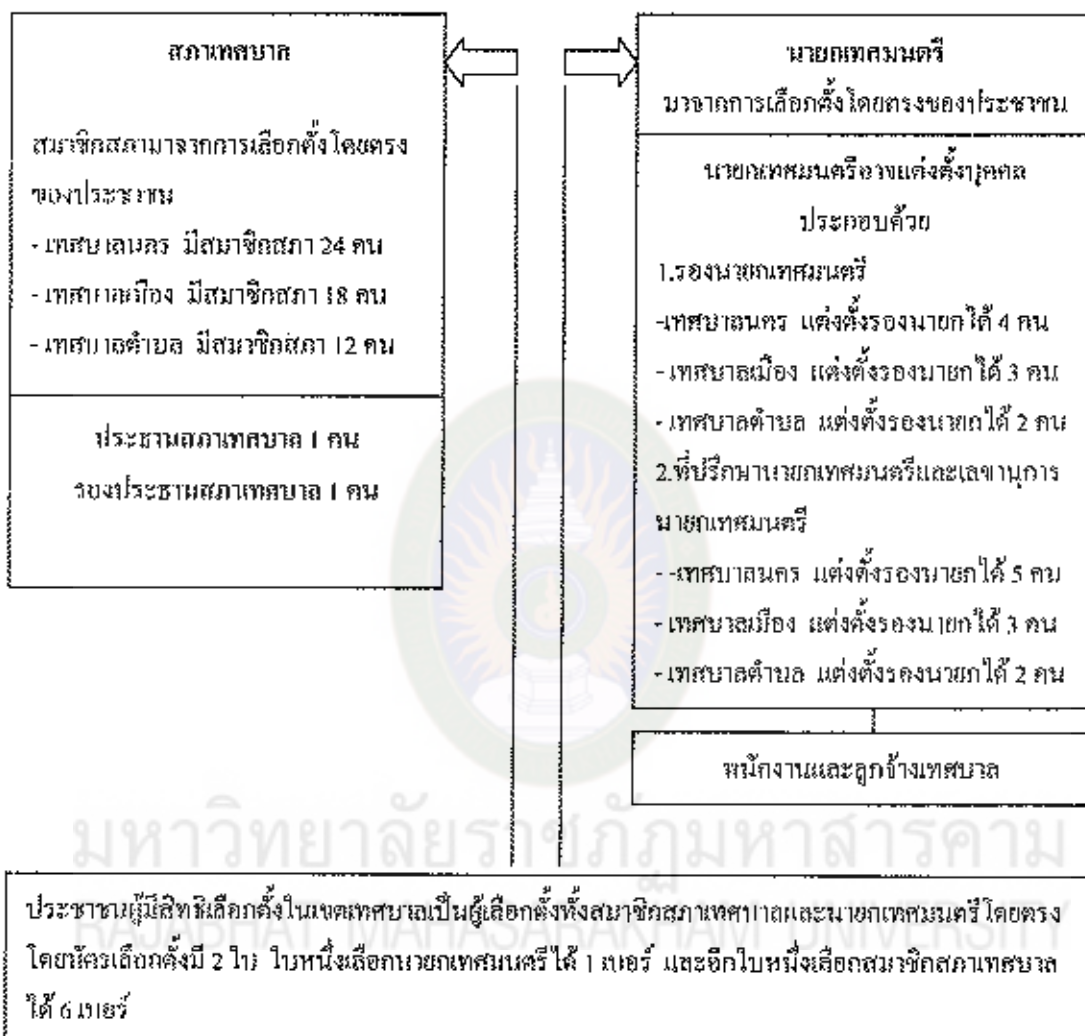
8) กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานและรองประธานสภาเทศบาล หรือสภาเทศบาลถูกยุบ หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งปล่อยให้นิ่งช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของราชการหรือราษฎร นายกเทศมนตรีจะดำเนินการไปพลางก่อนเท่าที่จำเป็นก็ได้

9) เมื่อพ้น 1 ปี นับแต่วันประกาศยกฐานะท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลเมืองและเทศบาลนครแล้วให้นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับอำนาจหน้าที่ของกำนัน และผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่หรือกฎหมายอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เทศบาลตำบลที่ยังคงมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือสารวัตรกำนันอยู่ ให้นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับอำนาจหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

4. พนักงานเทศบาล

พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเทศบาลที่ปฏิบัติงานอันเป็นภารกิจประจำสำนักงานหรืออาจจะนอกสำนักงานก็ได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างใกล้ชิด เพราะหน้าที่ของเทศบาลนั้นต้องติดต่อและให้บริการแก่ประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งในเรื่องงานการทะเบียน การสาธารณสุข โภค การศึกษา การรักษาความสะอาดในชีวิต และทรัพย์สิน ซึ่งนับว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมาก ซึ่งต่างกับ

คณะเทศมนตรีที่ว่า คณะเทศมนตรี รับผิดชอบและภารกิจในลักษณะของกรร "ทำอะไร" ส่วนกรร "ทำอย่างไร" ก็จะเป็นหน้าที่ของพนักงาน เทศบาล โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบ

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างเทศบาล

5. อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติหรือหน้าที่บังคับให้ปฏิบัติ และอำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีอำนาจตามที่กฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนด ทั้งยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในฐานะระดับต่างๆ ไว้ เช่น เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ไว้แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดกล่าวคือ

5.1 หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ

สรุปแบ่งหน้าที่ตามฐานะของเทศบาลไว้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลที่จะต้องปฏิบัติ

เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร
1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลตำบล ตามข้อ 1-8 และมีหน้าที่เพิ่มอีกดังนี้	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลเมือง ตามข้อ 1-7 และมีหน้าที่เพิ่มอีกดังนี้
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ	1. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา	1. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล	2. ให้มีโรงพยาบาล	2. กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ	3. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้	3. การควบคุมสุขลักษณะและอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงมหรสพและสถานบริการอื่น ๆ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง	4. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ	4. จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม	5. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ	5. จัดให้มีและควบคุมตลาดท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ	6. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น	6. การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง
8. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น	7. ให้มีอาคารนิคมกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น	7. การส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว
9. หน้าที่อื่นๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยหรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล		

5.2. อำนาจหน้าที่ของปฏิบัติ

ตารางที่ 3 อำนาจหน้าที่ของเทศบาลที่อาจปฏิบัติ

เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร
1. ให้มีน้ำสะอาดหรือ การประปา	1. ให้มีตลาดค้าเทียบเรือ และท่าข้าม	มีหน้าที่เช่นเดียวกับ เทศบาลเมืองตามข้อ 1-12
2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์	2. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน	
3. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม	3. บำรุงและส่งเสริมการทำมา กาของราษฎร	
4. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน	4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์ มารดาและเด็ก	
5. บำรุงและส่งเสริมการทำมา กาของราษฎร	5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล	
6. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำ การพิทักษ์และรักษาคน เจ็บไข้	6. ให้มีการสาธารณสุข	
7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า และแสงสว่าง โดยวิธีอื่น	7. จัดทำกิจกรรม ซึ่งจำเป็น เพื่อการสาธารณสุข	
8. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ	8. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียน อาชีวศึกษา	
9. เทศพาณิชย์	9. ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับ การกีฬาและพลศึกษา	
	10. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อน หย่อนใจ	
	11. ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อย ของท้องถิ่น	
	12. เทศพาณิชย์	

5.3 อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนด

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 กำหนดไว้แล้วซึ่งมีกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการเป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ อีกเป็นจำนวนมากเช่น

- 5.3.1 พระราชบัญญัติป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแก่การเล่นมหรสพ พุทธศักราช 2464
- 5.3.2 พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475
- 5.3.3 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช 2535
- 5.3.4 พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระทำปุ๋ย พุทธศักราช 2490
- 5.3.5 พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493
- 5.3.6 พระราชบัญญัติป้องกันและระงับโรคติดต่อ พ.ศ. 2495
- 5.3.7 พระราชบัญญัติป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2498
- 5.3.8 พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534
- 5.3.9 พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าและจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2502
- 5.3.10 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535
- 5.3.11 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518
- 5.3.12 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
- 5.3.13 พระราชบัญญัติรื้อถอนฝายพลเรือน พ.ศ. 2522
- 5.3.14 พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523
- 5.3.15 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ฯลฯ

6. การบริหารบุคคล

ระบบการบริหารงานบุคคลของเทศบาลไทยเป็นระบบที่ให้มีคณะกรรมการบริหารงานบุคคลในระดับชาติของรัฐบาลเป็นผู้วางหลักและควบคุมการดำเนินงานต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของเทศบาลทุกแห่งทั่วประเทศ ทั้งนี้โดยคาดหวังที่จะให้เกิดเสถียรภาพและความมั่นคงในการบริหารการปกครองประเทศเป็นสำคัญ ส่วนในระดับที่ต่ำกว่าลงไปนั้นให้มีการจัดตั้งอนุกรรมการบริหารงานบุคคลกลั่นกันลงไป

จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารมณฑลของประเทศชาติตั้งแต่ในระดับชาติ ที่มีคณะกรรมการ
หน่วยงานเทศบาล (ก.ท.) และคณะกรรมการพนักงานเทศบาลประจำจังหวัด (จ.กท.) ในระดับ
จังหวัดจะประกอบไปด้วยคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ที่ประกอบด้วยข้าราชการประจำ
ของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะข้าราชการจากกระทรวงมหาดไทย

7. การบริหารการคลัง

กรณีที่เทศบาลจะสามารถดำเนินการต่างๆ ได้ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้จำเป็นต้อง
มีเงินที่จะต้องมียาขได้เป็นของตนเอง

ในการดำเนินงานของเทศบาล การจัดเก็บรายได้อและการใช้จ่ายจะถูกควบคุม
กำหนดโดยตรงจากรัฐบาล โดยรัฐบาลจะกำหนดเป็นกฎหมายว่า จะมีรายได้อี่ประเภท มีอะไรบ้าง
และจะได้มียออย่างไรบ้าง เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต ฯลฯ และอัตราในการจัดเก็บ
ภาษี รวมทั้งแบ่งรายได้อี่นี้ในส่วนหนึ่งของรายได้อี่ประเภทภาษีให้แก่เทศบาล ส่วนกลางก็เป็นผู้
กำหนดด้วย

เมื่อเทศบาลมีรายได้อี่แล้วจำเป็นต้องกำหนดแนวทางในการใช้จ่ายในรูปเทศบัญญัติ
งบประมาณประจำปี โดยผ่านความเห็นชอบจากสภาเทศบาลก่อน และมีการตรวจสอบบัญชีจะเป็น
การควบคุมสุดท้ายเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

สรุปได้ว่า เทศบาลเป็นหน่วยงานเพื่อสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น
ความด้ยงการของราษฎร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่นของตน และให้ตรงตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งจะทำการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในเขต
เทศบาลได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่และประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น การบริหารบ้านเมืองในเขต
เทศบาลน่าอยู่น่าอาศัย สงบสุข ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีก็จะขึ้นอยู่กับคณะผู้บริหาร
ข้าราชการ พนักงานเทศบาลร่วมมือกันทุกฝ่าย โดยเทศบาลดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของ
เทศบาลได้ทุกด้านการบริหารบ้านเมืองจึงก่อให้เกิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาชนบท
ให้พึ่งตนเองได้

เทศบาลเมืองมหาสารคาม

1. ประวัติความเป็นมาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ท้องถิ่นเทศบาลเมืองมหาสารคามได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองมหาสารคาม
เมื่อวันอาทิตย์ที่ 14 กุมภาพันธ์ 2479 มีคณะเทศมนตรีชุดแรก เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2480 โดยนาย
บุญช่วย อัดถาวร เป็นนายกเทศมนตรี สำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคามระยะเริ่มแรกได้ขยาย

สถานที่สโมสรเสือบ้าเป็นที่ทำการของสำนักงานเทศบาล จนถึง พ.ศ. 2483 จึงย้ายไปอยู่ภูซงศา
อำเภอเมืองมหาสารคามเป็นเวลา 5 ปีเศษ แล้วย้ายสำนักงานมาอยู่ชั้นบนตึกแถวสองชั้น (ปัจจุบัน
คือตลาดสด) จนถึง พ.ศ. 2501 จึงย้ายมาอยู่อาคารหลังใหม่ และต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ได้ย้าย
สำนักงานไปสร้างใหม่ที่ดินซึ่งมีผู้ทูลให้จำนวน 10 ไร่ เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น ตั้งในปัจจุบันนี้
และมีเนื้อที่ภายในเขตเทศบาลทั้งสิ้น 24.14 ตารางกิโลเมตร

2. โครงสร้างส่วนการบริหารงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

องค์การเทศบาล ประกอบด้วย สภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี หรือ
นายกเทศมนตรี แล้วแต่กรณี สภาเทศบาลเมืองมหาสารคาม ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล
ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎร ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน
18 คน อยู่ในตำแหน่ง ได้คราวละ 4 ปี คณะผู้บริหาร ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี 1 คน มาจาก
การเลือกตั้งโดยตรง นายกเทศมนตรีแต่งตั้ง รองนายกเทศมนตรี จำนวน ไม่เกิน 3 คน ที่ปรึกษา
และเลขานุการนายกเทศมนตรี จำนวน ไม่เกิน 3 คน

3. ส่วนการบริหารงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ประกอบด้วย

3.1 สำนักปลัดเทศบาล

3.2 กองวิชาการและแผนงาน

3.3 กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

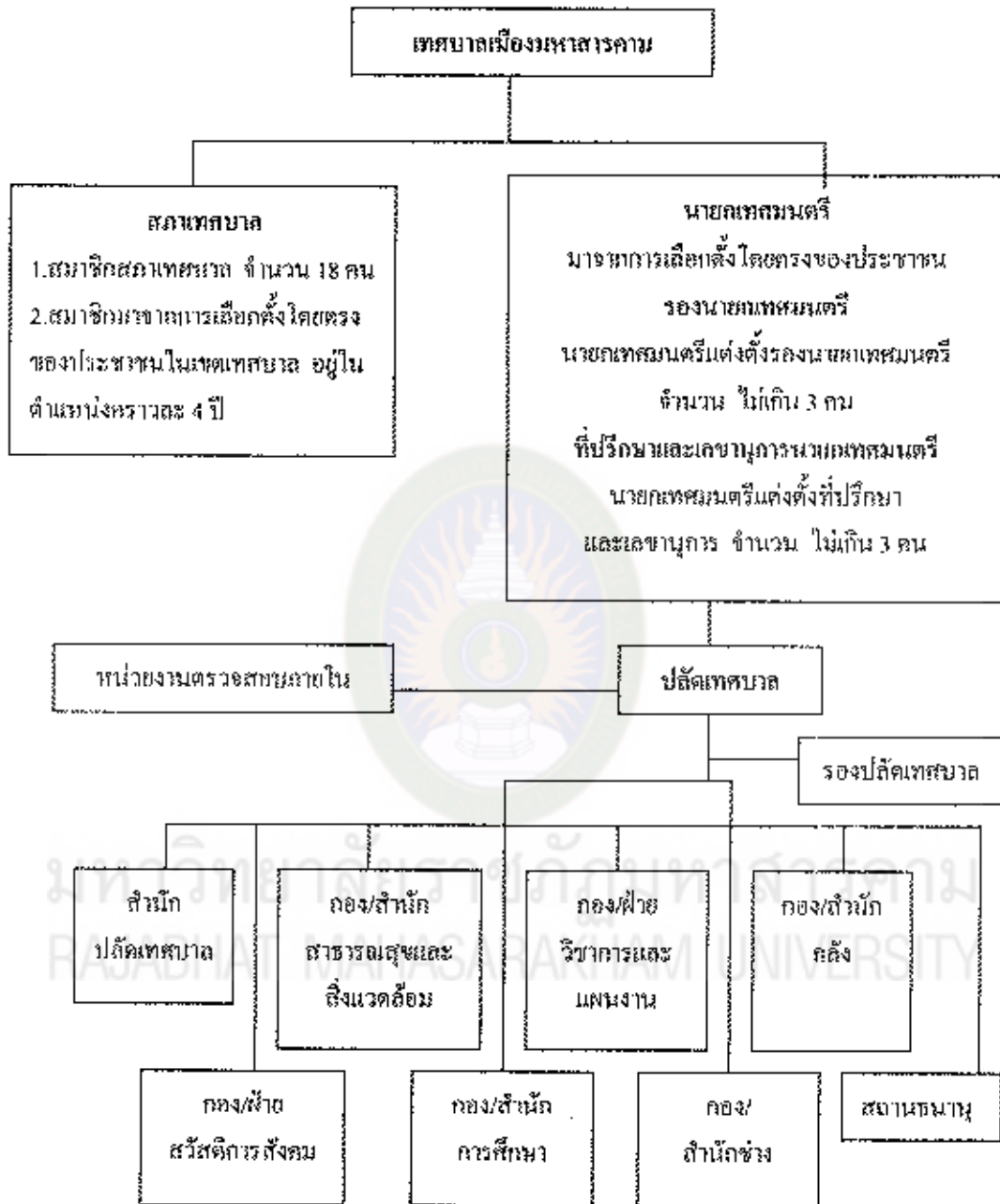
3.4 กองช่าง

3.5 กองคลัง

3.6 กองการศึกษาศึกษา

3.7 กองสวัสดิการสังคม

3.8 งานตรวจสอบภายใน

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

ที่มา : เทศบาลเมืองมหาสารคาม. 2550 ; 13

4. อำนาจหน้าที่ของส่วนการบริหารงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

4.1 สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทั่วไปของเทศบาล

และราชการที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกอง หรือส่วนราชการใดในเทศบาล โดยเฉพาะ

รวมทั้งกำกับ เร่งรัดการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของเทศบาลสำนักปลัดเทศบาล แบ่งส่วนราชการภายใน ดังนี้

4.4.1 งานธุรการ

4.4.2 ฝ่ายอำนวยการ ได้แก่ งานการเจ้าหน้าที่

4.4.3 ฝ่ายปกครอง ได้แก่ งานทะเบียนราษฎร งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยงานรักษาความสงบ

4.2 กองวิชาการและแผนงาน มีหน้าที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายและแผน ซึ่งมี วัตถุประสงค์เพื่อประกอบการกำหนดนโยบายจัดทำแผนหรือโครงการ ติดตามประเมินผล การดำเนินงานตามแผนและโครงการต่างๆ ซึ่งอาจเป็นนโยบายแผนงานและโครงการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหาร หรือความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้อาจมีนโยบาย แผนงาน ของเทศบาลและโครงการระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับกรม ระดับจังหวัด หรือระดับอำเภอ แล้วแต่กรณี และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย กองวิชาการและแผนงาน แบ่งส่วนงานภายใน ดังนี้

4.2.1 งานธุรการ

4.2.2 งานวิเคราะห์นโยบายและแผน

4.2.3 งานประชาสัมพันธ์

4.2.4 งานนิติกร

4.2.5 งานบริการและเผยแพร่วิชาการ

4.3 กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสาธารณสุข ชุมชน ส่งเสริมสุขภาพและอนามัย การป้องกันโรคติดต่อ งานสุขภาพสิ่งแวดล้อมและงานอื่นๆ เกี่ยวกับการให้บริการด้านสาธารณสุข งานสัตวแพทย์ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม แบ่งส่วนราชการภายในดังนี้

4.3.1 งานธุรการ

4.3.2 ฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข

- 1) งานสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม
- 2) งานศูนย์บริการสาธารณสุข
- 3) งานรักษาความสะอาด

4.3.2 ฝ่ายบริการแลส่งเสริมการอนามัย

- 1) งานส่งเสริมสุขภาพ
- 2) งานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
- 3) งานสัควิทยา

4.4 กองช่าง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจ การออกแบบ การจัดทำ ข้อมูลทางด้านวิศวกรรม การจัดการและตรวจสอบคุณภาพวัสดุ งานออกแบบและเขียนแบบ การตรวจสอบ การก่อสร้าง งานการควบคุมอาคารตามระเบียบกฎหมาย งานแผนการปฏิบัติงาน การก่อสร้างและซ่อมบำรุง การควบคุมการก่อสร้างและซ่อมบำรุง งานแผนงานด้านวิศวกรรม เครื่องจักรกล การรวบรวมประวัติ ติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงานเครื่องจักรกล การควบคุม การบำรุงรักษาเครื่องจักรกลและยานพาหนะ งานเกี่ยวกับแผนงาน ควบคุม เก็บรักษา การเบิกจ่าย วัสดุ อุปกรณ์ อะไหล่ น้ำมันเชื้อเพลิง และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย กองช่าง แบ่งส่วนราชการภายในดังนี้

4.4.1 งานธุรการ

4.4.2 ฝ่ายแบบแผนและก่อสร้าง

- 1) งานวิศวกรรม
- 2) งานสถาปัตยกรรม
- 3) งานผังเมือง

4.4.3 ฝ่ายการโยธา

- 1) งานสาธารณูปโภค
- 2) งานสวนสาธารณะ
- 3) งานศูนย์เครื่องจักรกล
- 4) งานสถานที่และไฟฟ้าสาธารณะ

4.5 กองคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานการจ่าย การรับ การนำส่งเงิน

การเก็บรักษากองเงิน เอกสารทางการเงิน การตรวจสอบใบสำคัญ ฎีกา งานเกี่ยวกับเงินแผ่นดิน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน เงินบำเหน็จบำนาญ เงินอื่นๆ งานเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณ ฐานะทางการเงิน การจัดสรรเงินต่างๆ การจัดทำบัญชีทุกประเภท ทะเบียนคุมเงินรายได้ และรายจ่ายต่างๆ การควบคุม การเบิกจ่าย งานห้างบตคตของประจิมเดือน ประจำปี งานเกี่ยวกับการพัสดุของเทศบาล และงาน อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและ ได้รับมอบหมาย กองคลัง แบ่งส่วนราชการภายในดังนี้

4.5.1 งานธุรการ

4.5.2 ฝ่ายบริหารงานคลัง

- 1) งานพัสดุและทรัพย์สิน
- 2) งานการเงินและบัญชี

4.5.3 ฝ่ายพัฒนารายได้

- 1) งานผลประโยชน์

4.5.4 ฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

- 1) งานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

4.6 กองการศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาและพัฒนา การศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษา การศึกษานอกระบบการศึกษา และการศึกษาตาม ศึกษาศาสตร์ การจัดการศึกษาปฐมวัย อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา โดยให้มีงานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานบริหารวิชาการ งานโรงเรียน งานศึกษานิเทศ งานกิจการนักเรียน งานการศึกษาปฐมวัย งานขยายโอกาสทางการศึกษา งานฝึกและส่งเสริม ศาสตร์ งานห้องสมุด พิพิธภัณฑ์และเครือข่ายทางการศึกษา งานกิจกรรมศาสนาส่งเสริมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม งานกีฬา และนันทนาการ งานกิจกรรมเด็กเยาวชนและการศึกษาออกโรงเรียน และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมายกองการศึกษา แบ่งส่วนราชการภายในดังนี้

4.6.1 งานธุรการ

4.6.2 ฝ่ายบริหารการศึกษา

- 1) งานการเจ้าหน้าที่
- 2) งานกิจการนักเรียน
- 3) งานโรงเรียน

4.6.3 ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

- 1) งานกิจกรรมเด็กและเยาวชน
- 2) งานห้องสมุด พิพิธภัณฑ์และเครือข่ายทางการศึกษา
- 3) งานส่งเสริมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

4.6.4 หน่วยศึกษานิเทศ

- 1) ฝ่ายพัฒนางานวิชาการ
- 2) ฝ่ายพัฒนาการนิเทศการศึกษา
- 3) ฝ่ายวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา

4.7 กองสวัสดิการสังคม มีหน้าที่รับผิดชอบการสังคมสงเคราะห์ การส่งเสริม

สวัสดิการและเยาวชน การพัฒนาชุมชน การจัดระเบียบชุมชนหนาแน่นและชุมชนแออัด การจัดให้มีและสนับสนุนกิจกรรมศูนย์เยาวชน การส่งเสริมงานประเพณีท้องถิ่นและงานสาธารณะ การให้คำปรึกษาแนะนำหรือตรวจสอบเกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคมและปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และที่ได้รับมอบหมาย กองสวัสดิการสังคม แบ่งส่วนราชการภายในดังนี้

4.7.1 งานธุรการ

4.7.2 งานพัฒนาชุมชน

4.7.3 งานสังคมสงเคราะห์

4.8 งานตรวจสอบภายใน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานการตรวจสอบบัญชี

เอกสารการเบิกจ่าย เอกสารรับเงินทุกประเภท ตรวจสอบการเก็บรักษาหลักฐานการบัญชี งานตรวจสอบพัสดุและภาระที่ปรักษา การตรวจสอบทรัพย์สินและการทำประโยชน์จากทรัพย์สิน เทศบาล กลั่นกรองให้ความเห็นชอบและข้อเสนอแนะแก่ปลัดเทศบาลเกี่ยวกับการเงินของเทศบาล และควบคุมตรวจสอบ ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและตามที่ได้รับมอบหมาย งานตรวจสอบภายในขึ้นตรงต่อปลัดเทศบาล

สรุปได้ว่า เทศบาลเมืองมหาสารคามมีโครงสร้างตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ซึ่งประกอบด้วยส่วนการบริหารงาน 8 กอง/ฝ่าย ได้แก่ สำนักปลัดเทศบาล กองวิชาการและแผนงาน กองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม กองช่าง กองคลัง กองการศึกษา กองสวัสดิการสังคม และงานตรวจสอบภายใน ซึ่งทั้ง 8 กอง / ฝ่าย จะมีหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน และดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลให้ครบทุกด้าน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ดังตารางที่ 4 (เทศบาลเมืองมหาสารคาม, 2550 : 26)

5. เขตชุมชน

ตารางที่ 4 เขตชุมชนทั้ง 30 ชุมชน ภายในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามที่แบ่งตามเขตการเลือกตั้ง

เขต 1	เขต 2	เขต 3
ชุมชนดักเสียดา	ชุมชนธัญญา 1	ชุมชนเครือวัลย์ 1
ชุมชนศรีสวัสดิ์ 1	ชุมชนธัญญา 2	ชุมชนนาควิชัย 1
ชุมชนศรีสวัสดิ์ 2	ชุมชนสามัคคี 1	ชุมชนนาควิชัย 2
ชุมชนศรีสวัสดิ์ 3	ชุมชนสามัคคี 2	ชุมชนนาควิชัย 3
ชุมชนปัจฉิมทัศน์ 1	ชุมชนมหาชัย	ชุมชนอภิสิทธิ์ 1
ชุมชนปัจฉิมทัศน์ 2	ชุมชนโพธิ์ศรี 1	ชุมชนอภิสิทธิ์ 2
ชุมชนธัญญา 3	ชุมชนโพธิ์ศรี 2	ชุมชนอุทัยทิศ 1
ชุมชนธัญญา 4		ชุมชนอุทัยทิศ 2
ชุมชนศรีมหาสารคาม		ชุมชนอุทัยทิศ 3
ชุมชนเครือวัลย์ 2		ชุมชนอุทัยทิศ 4
		ชุมชนท่าขอนยาง
		ชุมชนท่าขอนยางใต้
		ชุมชนบ้านแมค

4.6 กรรมการชุมชน

ระเบียบเทศบาลเมืองมหาสารคามว่าด้วยการจัดตั้งกรรมการชุมชน พ.ศ. 2548

ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท. 0413/ว 1553 ลงวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท. 0413/ว 398 ลงวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2531 (ประกาศ ณ วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2548)

5.1 การเลือกตั้งและแต่งตั้งกรรมการชุมชน

กรรมการชุมชนให้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชน จำนวน 11 คน ให้กรรมการชุมชนเลือกกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งเป็นประธานคณะกรรมการหนึ่งคน รองประธานคณะกรรมการหนึ่งคน และรองคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อเสนอต่อนายกเทศมนตรี ออกประกาศแต่งตั้ง โดยเร็ว ให้นายกเทศมนตรีประกาศผลการเลือกตั้ง โดยเร็ว

5.2 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชน มีดังนี้

- 5.2.1 มีสัญชาติไทย
- 5.2.2 มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
- 5.2.3 มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของชุมชนนั้นๆ มานานกว่า 1 ปี
- 5.2.4 เป็นผู้เต็มใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 5.2.5 ไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 5.2.6 ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- 5.2.7 ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ และไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง
- 5.2.8 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- 5.2.9 ไม่เคยต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือถูกคุมขังไว้แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือลหุโทษ
- 5.2.10 ไม่เป็นผู้เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

5.3 วิธีการเลือกตั้งกรรมการชุมชน

5.3.1 กรรมการชุมชนมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี แต่อาจได้รับการเลือกตั้งอีกได้ ถ้าตำแหน่งกรรมการว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้เลือกผู้ได้รับเลือกตั้งลำดับต่อไปขึ้นแทน หรือให้ประชาชนชุมชนพิจารณาเลือกตั้งบุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติขึ้นมาแทนให้เต็มตำแหน่งที่ว่าง พร้อมกันนั้นก็รายงานผลการประชาคมเสนอนายกเทศมนตรีภายใน 7 วัน เพื่อออกประกาศแต่งตั้ง เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งที่ว่างลงเหลือไม่ถึง 1 ปี

ในหนึ่งรอบปีของวาระการดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการชุมชนให้กรรมการชุมชนร่วมกับพิจารณารับรองการดำรงตำแหน่งในปีๆ ไปจนกว่าจะครบวาระ กรรมการชุมชนผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือแต่งตั้งเข้ามาแทน จะมีวาระอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลือของตำแหน่งที่ว่าง กรณีที่วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการชุมชนสิ้นสุดลง ให้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่วาระสิ้นสุดลง

5.3.2 กรณีที่กรรมการชุมชนออกตามวาระ ให้กรรมการชุมชนชุดเดิมปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้งและนายกเทศมนตรีได้มีประกาศแต่งตั้งกรรมการชุมชนชุดใหม่

5.3.3 ให้นายกเทศมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการดำเนินการเลือกตั้งกรรมการชุมชน

5.3.4 ให้เทศบาลประกาศและปิดประกาศกำหนดการเลือกตั้งกรรมการชุมชนไว้ ณ สำนักงานเทศบาล และสถานที่เลือกตั้งไม่น้อยกว่า 15 วัน พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งตามสมควร

5.3.5 วิธีการเลือกตั้งจะกระทำโดยลับหรือเปิดเผยก็ได้ ในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ใช้วิธีจับสลาก

5.3.6 หากพ้นกำหนดระยะเวลาการรับสมัครเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชนแล้วปรากฏว่าจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีไม่เกินจำนวน 11 คน ให้ถือว่าผู้สมัครดังกล่าวได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมการชุมชน โดยไม่ต้องมีการออกหนังสือคะแนน

5.3.7 ให้นายกเทศมนตรีเรียกประชุมคณะกรรมการชุมชนครั้งแรกภายใน 7 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เพื่อเลือกตั้งประธาน รองประธานคณะกรรมการชุมชน และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ และในครั้งต่อไปให้ประธานคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้เรียกประชุมให้นายกเทศมนตรีประกาศแต่งตั้งกรรมการชุมชนภายใน 3 วัน

5.3.8 กรรมการชุมชนอาจแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชนได้จำนวน 1-5 คน ตามความเหมาะสม และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี

5.3.9 ให้ผู้อำนวยการของสวัสดิการสังคม เป็นกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชน โดยตำแหน่งและให้นายกเทศมนตรีแต่งตั้งพนักงานเทศบาลเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการชุมชนคนละไม่เกิน 2 ชุมชน

5.3.10 เมื่อวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการชุมชนทั้งคณะสิ้นสุดลงด้วยกรณีใดก็ตาม กรรมการชุมชนชุดเดิมต้องส่งมอบงานและทรัพย์สินของชุมชนนั้น ให้กรรมการชุมชนชุดใหม่ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เทศบาลได้ประกาศแต่งตั้งกรรมการชุมชนชุดใหม่เรียบร้อยแล้ว

5.4 องค์ประกอบและหน้าที่ของกรรมการชุมชน

5.4.1 องค์ประกอบของกรรมการชุมชน ประกอบด้วย

- 1) ประธานกรรมการ
- 2) รองประธานกรรมการ
- 3) หัวหน้าฝ่ายปกครอง
- 4) หัวหน้าฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย
- 5) หัวหน้าฝ่ายการคลัง

- 6) หัวหน้าฝ่ายการศึกษา
- 7) หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม
- 8) หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุข
- 9) หัวหน้าฝ่ายพัฒนา
- 10) เลขานุการ

5.4.2 หน้าที่ของกรรมการชุมชน

- 1) ประธานกรรมการ มีหน้าที่ดังนี้
 - 1.1) เป็นประธานในที่ประชุมคณะกรรมการชุมชน
 - 1.2) ควบคุม ดูแล ประสานงานและติดตามผลการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ
 - 1.3) เป็นผู้ชี้ขาดในกรณีการลงมติคะแนนเท่ากัน
 - 1.4) เป็นผู้แทนของชุมชนนั้นๆ

2) รองประธานกรรมการ มีหน้าที่ดังนี้

- 2.1) ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของประธานกรรมการ
- 2.2) ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการ ในกรณีที่ประธานไม่อยู่หรืออยู่แต่

ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

3) หัวหน้าฝ่ายปกครอง มีหน้าที่ดังนี้

- 3.1) รับผิดชอบ บริหารงาน
- 3.2) ดูแลผู้สูงอายุในชุมชนให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ชนบทธรรมเนียม

ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม และนโยบายส่วนรวมของชาติ

3.3) ส่งเสริมให้ราษฎรสนใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

- 3.4) ส่งเสริมความสามัคคีของชุมชน
- 3.5) รับผิดชอบงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

4) หัวหน้าฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่ดังนี้

- 4.1) ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน
- 4.2) ช่วยเหลือดูแลและระมัดระวังในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ในชุมชน

4.3) รับผิดชอบงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

5) หัวหน้าฝ่ายการคลัง มีหน้าที่ดังนี้

- 5.1) ดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีรายรับ-รายจ่าย
- 5.2) เก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของชุมชน

- 5.3) แลกส่งบัญชีรายรับ-รายจ่าย ค่อยที่ประชุมคณะกรรมการชุมชน
- 5.4) รับผิดชอบงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย
- 6) หัวหน้าฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่ดังนี้
 - 6.1) ส่งเสริมการศึกษา
 - 6.2) ส่งเสริมกิจกรรมเยาวชน
 - 6.3) ส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมต่างๆ
 - 6.4) รับผิดชอบงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย
- 7) หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการสังคม มีหน้าที่ดังนี้
 - 7.1) งานสงเคราะห์ผู้ยากไร้ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้
 - 7.2) งานสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ
 - 7.3) งานด้านสวัสดิการสังคมของประชาชน
 - 7.4) รับผิดชอบงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย
- 8) หัวหน้าฝ่ายสาธารณสุขต้องมาจากรวมการที่เป็น อ.ส.ม. และมีหน้าที่

ดังนี้

- 8.1) ส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชน
- 8.2) รักษาสภาพแวดล้อมและป้องกันอันตรายที่เกิดจากมลภาวะ

แวดล้อมในชุมชน

- 8.3) รับผิดชอบงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย
- 9) หัวหน้าฝ่ายพัฒนา มีหน้าที่ดังนี้

- 9.1) แก้ไขปัญหา อุบัติเหตุ ข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชน
- 9.2) ประสานหน่วยราชการหรือองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วม

ในการพัฒนาชุมชน

- 9.3) รับผิดชอบงานอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย
- 10) เลขานุการคณะกรรมการชุมชน มีหน้าที่ดังนี้

10.1) ออกหนังสือเชิญประชุมคณะกรรมการชุมชนก่อนวันประชุมอย่างน้อย 24 ชั่วโมง หรือก่อนการประชุมก็ได้ในกรณีเร่งด่วน

10.2) จัดบันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการชุมชนให้เป็นหลักฐาน
และรายงานเทศบาลทราบ

10.3) ช่วยเหลือประชาชน ร้องเรียน หรือคณะกรรมการชุมชน
ในการจัดทำเอกสารต่างๆ

10.4) รัป-ส่งหนังสือ ระหว่างเทศบาลกับคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการชุมชนกับคณะกรรมการชุมชน หรือชุมชนกับหน่วยงานอื่นๆ

10.5) หน้าที่อื่นๆ ตามที่ประธานหรือคณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

5.5 การดำเนินงานของกรรมการชุมชน

5.3 ให้กรรมการชุมชนดำเนินการตามแนวทาง ดังนี้

5.1.1 ดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

5.1.2 เป็นตัวแทนประสานงานกับหน่วยราชการ องค์การเอกชนต่างๆ

ที่เกี่ยวข้องในอันที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน

5.1.3 เป็นตัวแทนในการดำเนินงานร่วมกับเทศบาล เริ่มตั้งแต่การสำรวจ ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การบริการ พื้นฐาน โดยนำเอาความจำเป็นพื้นฐานที่ได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของชุมชนในเขต เทศบาลมากำหนดเป็นแผนงาน โครงการ ในการพัฒนาชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจ ห่วงตนเอง

5.1.4 ระวังฟังความคิดเห็นและปัญหาความเดือดร้อนของผู้อยู่อาศัยในชุมชน แล้วพิจารณาให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นและความเหมาะสม

5.1.5 เสริมสร้างความสามัคคีของผู้อยู่อาศัยในชุมชน เพื่อร่วมกัน รับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองและชุมชน ทั้งในด้านการพัฒนาชุมชน การรักษาความสะอาด ความเรียบร้อยเรียบร้อย การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และสุขอนามัย

5.1.6 ส่งเสริมศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของคนไทย

5.1.7 ประสานและติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าไป ปฏิบัติงานในชุมชน

5.1.8 ศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในชุมชน โดยวิธีการ ตามระบอบประชาธิปไตย

5.2 ให้มีการประชุมคณะกรรมการชุมชนอย่างน้อย 2 เดือน/ครั้ง โดยมี พนักงาน ของเทศบาลซึ่งเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการชุมชนนั้นเข้าร่วมประชุมด้วย

5.3 ในการประชุมคณะกรรมการชุมชนต้องมีกรรมการเข้าประชุมไม่น้อยกว่ากึ่ง หนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

5.4 ในการประชุมคณะกรรมการชุมชน ให้ประธานคณะกรรมการทำหน้าที่ เป็นประธานในที่ประชุม หากประธานไม่อยู่หรืออยู่แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ให้รองประธานคณะกรรมการทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมแทน หากประธานคณะกรรมการ และรองประธานคณะกรรมการไม่อยู่หรืออยู่แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้มีอาวุโสสูงสุดในที่ประชุมทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมแทน

5.5 มติที่ประชุมคณะกรรมการชุมชนให้ถือเสียงข้างมาก โดยคณะกรรมการคนหนึ่งย่อมมีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้ามติที่ประชุมมีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงชี้ขาด

5.6 ประธานคณะกรรมการออกคำสั่งเลือกกรรมการชุมชนก่อนวันประชุมอย่างน้อย 24 ชั่วโมง ก่อนการประชุมก็ได้

5.7 ในการประชุมคณะกรรมการชุมชนแต่ละครั้งให้เลขานุการคณะกรรมการทำหน้าที่บันทึกการประชุมไว้เป็นหลักฐาน แล้วรายงานเทศบาลทราบตามลำดับ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรพินท์ สหโชคชัย และคนอื่นๆ (2545 : 32-35) คณะผู้วิจัยได้ศึกษา แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่น เพื่อเสนอรูปแบบและแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาล ในระดับตำบลและหมู่บ้าน คณะผู้วิจัยได้เลือกองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อําเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่การศึกษา โดยได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่อย่างข้มนแข็ง และต่อเนื่อง จากการค้นเริมงานภาคสนามร่วมกับผู้ปฏิบัติระดับตำบล ให้สามารถรวบรวมบทเรียน และแนวคิดจากการปฏิบัติจริง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีธรรมาภิบาลในภาคปฏิบัติเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินงานได้ค่อนข้างเป็นรูปธรรม แม้ว่าผลการศึกษาในพื้นที่ทดลองยังไม่สมบูรณ์นัก แต่ก็มีข้อมูลบางส่วนที่คณะผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่แนวความคิด และขั้นตอนการปฏิบัติในการสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป กระบวนการพัฒนาธรรมาภิบาลระดับองค์การบริหารส่วนตำบล เริ่มตั้งแต่กระบวนการสร้างความเข้าใจ การกำหนดแนวทางและรูปธรรม การทดลองปฏิบัติ และสิ้นสุดที่การทบทวน และสรุปบทเรียน หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วม ส่วนอีกสองหลักการคือ หลักความรับผิดชอบ และหลักคุณธรรม ยังไม่ได้ดำเนินการ สำหรับอีกสองหลักคือ หลักแห่งคุณธรรม และหลักแห่งความรับผิดชอบ เป็นเรื่องนามธรรม ทั้งถึ้นต้องใช้การรณรงค์ และการสร้างจิตสำนึก สำหรับการศึกษานในโครงการนี้ยังไม่สามารถสร้างเป็นกลไกในเชิงการบริหารจัดการได้ เนื่องจากเป็นเรื่องของระยะเวลาและโครงการมีข้อจำกัด ในหลักการที่ทดลองแล้วสรุปดังนี้

1) การสร้างหลักนิติธรรม หลักการนี้เน้นการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา ระเบียบ และข้อบังคับในระดับตำบล ที่มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของชุมชน หากอบต. มีคหลักนิติธรรมก็เป็นที่คิดว่าตำบลนั้นๆ เป็นตำบลในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เพราะคนได้ตระหนัก เคารพ และปฏิบัติตามถึงกฎ กติกาที่สังคมในตำบลนั้นๆ ได้กำหนดไว้ อบต. ชมภู ได้กำหนดข้อบังคับตำบล 2 เรื่องคือ ข้อบังคับตำบลเรื่องการควบคุมกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพปี พ.ศ. 2541 และข้อบังคับตำบลเรื่องกรเก็บภาษีธุรกิจเฉพาะ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา จากการศึกษาพบว่ากรออกข้อบังคับของอบต. ชมภู ที่ผ่านมายังเป็นการดำเนิน การ โดยการแนะนำของส่วนกลาง และมีได้ด อบต. เป็นผู้ดำเนินการจัดทำร่างเพื่อเสนอต่อสภา อบต. เป็นผู้อนุมัติ โดยที่สมาชิก อบต. และประชาชนในชุมชนยังไม่ค่อยมีโอกาสในการทบทวนมากนัก สมาชิก อบต. ที่ร่วมงานในภาคสนามลงความเห็นว่าควรจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมผลบังคับใช้กับชุมชนและได้เริ่มดำเนินการกับข้อบังคับตำบลว่าด้วยกัตราการเสียค่าธรรม เฝียมการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยจัดเวทีให้มีกรทบทวนและรับฟังความเห็น ซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการรับผู้และประชาชนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมกำหนดกติกาของสังคมตามหลักนิติธรรมมากขึ้น

2) การสร้างหลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน และการรับฟังความคิดเห็น แนวทางการดำเนินงานของฝ่ายบริหารในส่วนของตำบลชมภูได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภา แต่โดยปกติยังไม่ค่อยมีคนสนใจ ผู้แทนของ อบต. ได้เสนอให้สร้างระบบการระกาศที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยคิดว่าควรกระจายข่าวทางระบบเสียงตามสายของหมู่บ้านเพื่อประชาสัมพันธ์ และคงต้องขอความร่วมมือจากผู้นำในชุมชน คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนี้ อบต.ชมภู ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมกำหนดแผนพัฒนาตำบลประจำปี

3) การสร้างความโปร่งใส การสร้างความโปร่งใสจะพัฒนากระบวนการบริหารงานของ อบต. ที่โปร่งใสคือการบริหารจัดการเรื่องต่างๆ ในระดับตำบลจะต้องมีการดำเนินการและตัดสินใจที่โปร่งใส พร้อมที่จะให้ประชาชนดูแล ตรวจสอบ และประชาชนจะสามารถเข้าถึงและได้รับข้อมูล ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้โดยสะดวก สมาชิกระดับตำบลมีความเข้าใจหลักการนี้และได้ร่วมกันเสนอกลไกเพื่อพัฒนาความโปร่งใสระดับตำบล ดังนี้

3.1) อบต. จัดตั้งหน่วยกรให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่สนใจข้อมูลกรทำงานของ อบต.

3.2) การตั้งคณะกรรมการตรวจความโปร่งใสของสมาชิก อบต. จะระกอบด้วยตัวแทนของชาวบ้านโดยไม่มีสมาชิก อบต. อยู่ในคณะกรรมการ

กลไกที่สมาชิก อบต. ริเริ่มนี้เป็นเพียงกลไกการช่วยตรวจสอบซึ่งจะเป็นการถ่วงดุลอำนาจและหากมีการดำเนินการอย่างสุจริตเที่ยงธรรมก็สามารถใช้เป็นกลไกที่ป้องกันและเฝ้าระวังการทุจริตคอร์รัปชัน โดยผู้ที่เข้ามาใช้อำนาจและเกี่ยวข้องกับการจัดจ้างในระดับตำบล ได้ยกขึ้นตจนหนึ่ง

4) การสร้างหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล การสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานและการพัฒนาของ อบต. จะสามารถนำไปสู่หลักความคุ้มค่าได้ หลักประสิทธิภาพเป็นหลักการที่ อบต. จะเน้นการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเริ่มจากการลดขั้นตอนด้านการบริหารและเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการแก่ประชาชน ดูและเกี่ยวกับประสิทธิภาพ ในการใช้ทรัพยากรของตำบล สมาชิก โดยเฉพาะการกำหนดวงเงินงบประมาณของโครงการต่างๆ และปัญหาจากราคากลาง โดย อบต. จะทบทวนและหาแนวทางการวิเคราะห์และประเมินความคุ้มค่าหรือประสิทธิผลของการใช้จ่ายงบประมาณใน โครงการต่างๆ เพื่อดูว่าโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้น ได้มีการนำไปใช้ประโยชน์คุ้มค่ากับเงินงบประมาณที่ อบต. ใช้จ่ายไว้หรือไม่ โดยในอนาคต อบต. จะจัดให้มีการประเมินผล โครงการและกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ของ อบต. โดยกำหนดให้มีการประเมินใน 2 ส่วนคือ

4.1) การประเมินลำดับความสำคัญของโครงการพัฒนาที่จะจัดสรรงบประมาณ และ

4.2) การกำหนดแนวทางการประเมินความคุ้มค่าของโครงการ ผู้ที่ทำการประเมินควรเป็นกลุ่มประชาชนในชุมชนและใช้วิธีการประเมินอย่างง่าย โดย อบต. จะจัดให้มีการให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจถึงแนวทางการประเมินลำดับความสำคัญและการประเมินความคุ้มค่าอย่างง่าย ความคิดริเริ่มนี้จะเป็นการแรกของถ่านนำไปสู่การติดตามประเมินผลการพัฒนาอย่างเป็นระบบในอนาคต และที่น่าสนใจคือกรอบแนวคิดในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ซึ่งนำไปสู่การสร้างสังคมที่โปร่งใส และจะมีภูมิคุ้มกันปัญหาการทุจริตได้อย่างยั่งยืน

บุบง จัษฎวิวัฒน์ และบุญมี ลี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องตัวชี้วัดธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า การใช้คำว่า Good Governance มีความหมายหลากหลายตามกลุ่มผู้ใช้ ซึ่งแบ่งออกได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มธรรมาภิบาลอำนาจนิยม กลุ่มธรรมาภิบาลเสรีนิยม และกลุ่มธรรมาภิบาลชุมชนนิยม แม้จะแตกต่างกันในส่วนของกรอบความคิด แต่ทุกกลุ่มมีเป้าหมายตรงกันที่จะนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้เพื่อประโยชน์ของการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง ดังนั้นการเร่งรัดหาข้อยุติสำหรับกรอบความหมายของหลักธรรมาภิบาล โดยผสมผสานแนวคิดเพื่อสร้างหลักการที่ชัดเจนและมีเอกภาพ ซึ่งจะเป็นกรอบแม่บทในการสร้าง

ตัวชี้วัดที่มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องจำเป็น ส่วนการเรียนรู้การใช้ธรรมาภิบาลจากต่างประเทศ และการนำสาระที่เกินข้อดีมาปรับใช้ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตัวชี้วัดธรรมาภิบาล แม้ในบางกรณีมีข้อจำกัดเกี่ยวกับลักษณะบางประการ ของวัฒนธรรมไทยที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในสังคมไทย แต่ก็อาจผ่อนคลายนิยามดังกล่าวได้โดยมีการปรับให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของไทย

นอกเหนือจากการให้ความสำคัญกับขั้นตอนการวิเคราะห์ความจำเป็นในการสร้างตัวชี้วัดธรรมาภิบาลและวงจรการสร้างตัวชี้วัดแล้ว ควรที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลตัวชี้วัด การจัดทำฐานข้อมูลของตัวชี้วัดธรรมาภิบาล โดยเฉพาะการทบทวนจัดหมวดหมู่ตัวชี้วัดและการคัดเลือกดัชนีกลางของตัวชี้วัดที่เหมาะสม โดยรายงานนี้ยังได้เสนอตัวอย่างฐานข้อมูล ที่สามารถจัดพิมพ์รายงานตัวชี้วัดได้หลายรูปแบบ เช่น รายงานตัวชี้วัดที่จำแนกตามประเภทขององค์ประกอบและด้านต่างๆ รายงานตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นในแต่ละปี รายงานแสดงจำนวนตัวชี้วัดและหมวดหมู่ในแต่ละหน่วยงานควรจะไปใช้ และรายงานสรุปตัวชี้วัดที่ถึงเวลาต้องทบทวนใหม่

โครงสร้างของคณะกรรมการสร้างตัวชี้วัดเป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน ดังนั้นการจัดโครงสร้างให้มีขนาดกะทัดรัด ประกอบด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความชำนาญเพื่อผลักดันให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ให้มีผลในทางนโยบายและภาคปฏิบัติอย่างแท้จริง

รัชชา ศานติยานนท์ และคณะอื่น ๆ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย โดยได้ให้ข้อสรุปในภาพรวมว่า การบริหารจัดการที่ดีเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษาในปัจจุบัน จะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในผลการปฏิบัติ และความโปร่งใส ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญแก่กรรมมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความยุติธรรม นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในส่วนต่างๆ ที่สะท้อนองค์ประกอบของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่ดี ดังนี้

1) เป้าหมายหลักของการพัฒนามหาวิทยาลัย ได้แก่ การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ และควรลดทอนองศาความต้องการของสังคม

2) องค์การสูงสุดของมหาวิทยาลัย คือ สภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่กำหนดนโยบายวางแผนและกำกับการบริหาร องค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัยประกอบด้วยตัวอย่างอย่างน้อยสามส่วนคือ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ผู้บริหาร และผู้แทนคณาจารย์ โดยอาจมีผู้แทนนิสิตนักศึกษา (ศิษย์เก่า) หรือผู้แทนชุมชนร่วมด้วย เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาคม

จากส่วนต่างๆ มีการทำงานโดยกรรมการที่มีขนาดเล็ก มีสำนักงานสภามหาวิทยาลัย มีการเผยแพร่ผลการประชุมต่อประชาชน และทำรายงานประจำปี และเปิดโอกาสให้ประชาคมมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นในกระบวนการสรรหากรรมการสภามหาวิทยาลัย และในประเด็นปัญหาที่สำคัญ

3) การบริหารมหาวิทยาลัย ควรกระจายอำนาจให้ผู้บริหารหลายคน

สภามหาวิทยาลัย เป็นผู้สรรหาอธิการบดี ควรเข้าไปกับการสร้างระบบประเมิน อธิการบดี ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำเป็นที่ยอมรับทางวิชาการ คุณิคุณา และมีความสามารถในการบริหารหน่วยงานที่เป็นตัวแทน ของประชาคม ควรทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของ อธิการบดี สภาคณาจารย์มีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ติดตาม และตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร มหาวิทยาลัย ประสานงานระหว่างประชาคม และผู้บริหารมหาวิทยาลัย ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม และเป็นหน่วยงานในการร่วมเรื่องราว อุทธรณ์ร้องทุกข์

4) การบริหารงานบุคคล ต้องมีการส่งเสริมความโปร่งใส และความยุติธรรม

โดยประกาศกฎระเบียบที่ชัดเจน ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน การกำหนดค่าตอบแทน การประเมินผลงานสวัสดิการ และการพัฒนาบุคลากร ให้มีคณะกรรมการที่มีผู้แทนบุคลากร อยู่ด้วยเป็นผู้ประเมินผลงาน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบต่างๆ และพิจารณาปัญหา และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไข้ปัญหาในแต่ละด้าน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมประสิทธิภาพด้วยการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และพัฒนาบุคลากรรวมทั้งมีแผนงานระบบที่ชัดเจน ในแต่ละช่วงเวลาที่สำคัญงานพร้อม เป้าหมายของงาน

5) การบริหารจัดการด้านการเงิน และทรัพย์สิน ต้องโปร่งใส และตรวจสอบ

ได้ โดยมีคณะกรรมการการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารเป็นผู้ตรวจสอบ การบริหารต้องมีความเป็นอิสระ มีกฎระเบียบที่ชัดเจนแต่ต้องมีความยืดหยุ่น พหุสมถะ มีระบบตรวจสอบที่ถ่วงดุล เป็นการตรวจสอบที่เป็นเป้าหมาย การจัดสรรงบประมาณ ต้องชัดเจนและเป็นธรรม และมีการประเมินในส่วนของการสร้างดัชนีชี้วัด ผลจากการวิเคราะห์ องค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการที่ดีจะต้องควบคุมองค์ประกอบด้านความเป็นธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความมีอิสระ และมีประสิทธิผล และความคล่องตัว

สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า

1) ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายหลัก ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมากเกือบทุกหลัก ยกเว้นหลักคุณธรรมบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด

2) ผู้บริหารโรงเรียนเกือบทุกคุณลักษณะ และสถานภาพส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับปานกลาง ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมากที่สุด

3) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวัยวุฒิไม่เกิน 50 ปี ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีวัยวุฒิมากกว่า 50 ปี ผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าลงมา ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารไม่เกิน 10 ปี ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์การบริหาร 11-20 ปี และมากกว่า 20 ปี ตามลำดับ และผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ตามลำดับ

4) วัยวุฒิ คุณวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์การบริหาร และขนาดของโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนดำรงตำแหน่ง อยู่กับสภาพการรบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทุกด้าน

เฉลิมชัย สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับ “ปานกลาง” เรียงตามลำดับคือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส

พระมหาพนกษา ชาแสน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ทักษะคติของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนุกดาหาร ต่อการปฏิรูปการเมืองตามแนวธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนุกดาหาร มีทัศนคติต่อการปฏิรูปการเมืองตามแนวคิธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง ทักษะคติในระดับสูงได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ และหลักความมีส่วนร่วม ส่วนปัญหาที่ค้นพบได้แก่ ปัญหาด้านความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ การวางแผน เป็นต้น สำหรับปัญหาในอนาคต คือ

ความแห้งแล้ง การขาดน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค เพื่อการเกษตรกรรม การแข่งขันทางการเมือง ปัญหารัฐธรรมนูญและระบบนิเวศวิทยาเสื่อมโทรม เป็นต้น

พรทิพา สหกลจักร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในเทศบาลนครนนทบุรี : ความพร้อมในการนำมาใช้ ผลการวิจัย พบว่า พนักงานเทศบาลนครนนทบุรีมีความพร้อมในการนำ Good Governance มาใช้อยู่ในระดับปานกลางในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า นอกจากนี้จึงจัดต่อไปนี้ 1) กลยุทธ์เพื่อการสร้าง Good Governance 2) แนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิด Good Governance และ 3) มาตรการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสร้าง Good Governance มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการนำ Good Governance มาใช้ทั้ง 6 ด้าน

นพพล สุรนักกรินทร์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวม อยู่ในเชิงบวก เมื่อเปรียบเทียบกับธรรมาภิบาลมาปรับใช้ใน อบต. ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่รายได้ต่างกันมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ใน อบต.แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านขนาดของ อบต. และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อบต. พบว่า ประชาชนมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ใน อบต. แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจใน อบต. นั้นพบว่า ประชาชนมีทัศนะต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ใน อบต. ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านขนาดของ อบต. ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ในอบต. แต่ปัจจัยด้านขนาดของ อบต. มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อบต.

วรวิเศษ สุนทร (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านหลักความโปร่งใส

2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนเทศบาล โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความโปร่งใส มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ประชาชนที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นในระดับที่มากกว่าประชาชนที่เป็นเพศชาย ส่วนด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านหลักความคุ้มค่า ไม่มีความแตกต่างกัน

3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำแนกตามอายุโดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำแนกตามการศึกษา โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีดังต่อไปนี้ ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างสะดวก ควรมีกิจกรรมหรือโครงการให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับปัญหาและพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำไป เป็นข้อมูลสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชน ผู้มีอำนาจในการตรวจสอบต้องดำเนินการ การด้วยความจริงใจ ผู้บริหารควรคำนึงงาน โดยยึดหลักธรรมาภิบาลอย่างเต็มที่ ต้องดำเนินการตามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ และผู้บริหารต้องบริหาร โดยยึดหลักความเป็นธรรมกับประชาชนทุกคน ผู้บริหารควรบริหารอย่างมีภาวะผู้นำอย่างสมบูรณ์

จักรภัทร ชารีคำ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลในเขตอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติตามหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติด้านความโปร่งใส

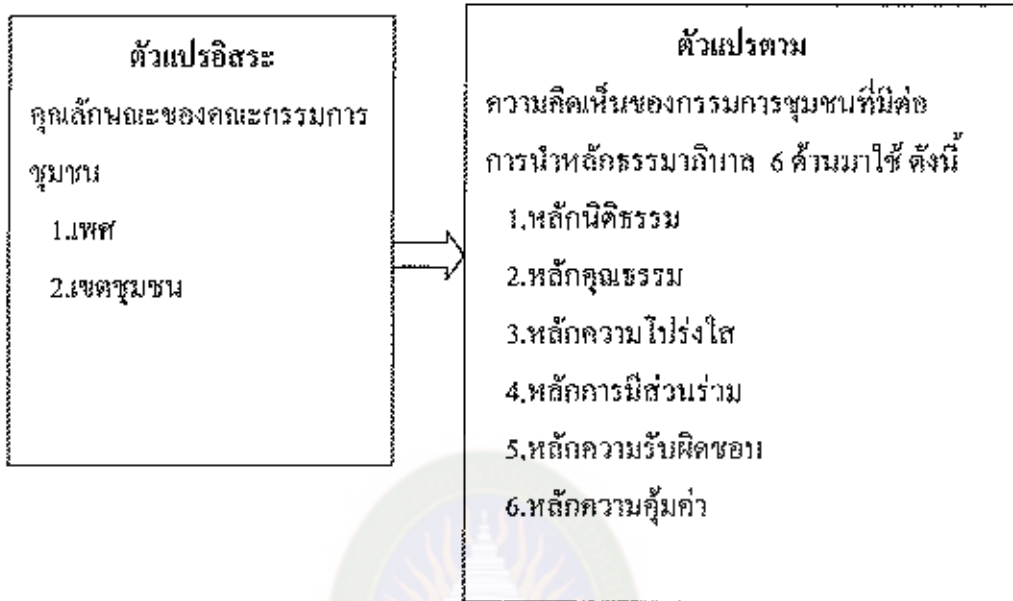
โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติตามหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติตามหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำนวนตามเพศและอายุ พบว่าประชาชนที่มีเพศ และอายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามอาชีพประชาชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม การจัดการทำแผนพัฒนาตำบล อบต. ควรจะต้องทำแผนพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีความสำคัญที่มีผลกระทบต่อชุมชน โดยใช้กลไกประชาคม ส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของ อบต. ควรมีการประชาสัมพันธ์การทำงานของ อบต. ควรรายงานสรุปผลการดำเนินงาน ตลอดจนงบประมาณรายรับ-รายจ่าย ไว้ในที่เปิดเผยให้ประชาชนเข้ามาติดตามตรวจสอบได้ การพัฒนาตำบลต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงทั้งตำบลตามลำดับความสำคัญ และความต้องการของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชน ประชาคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้าง การตรวจรับงาน และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาของ อบต. ที่มาจากประชาชนในพื้นที่ หรือประชาคม

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลัก
กรรมวิภาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้
แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ก่อนที่จะสร้างข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า
เอกสาร ตำรา งานวิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบในการสร้างแบบสอบถาม และกำหนด
แนวทางในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม
30 ชุมชน แบ่งเป็น 3 เขตชุมชน ๆ ละ 11 คน รวม 330 คน (เทศบาลเมืองมหาสารคาม 2550 : 25)
 2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นกรรมการชุมชนในเขต
เทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้
- 2.1 หาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมือง
มหาสารคาม โดยวิธีการคำนวณตามสูตรของ ยามานะ (Yamanac. 1973 : 725)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น ร้อยละ 0.05

แทนค่าในสูตรดังนี้

$$n = \frac{330}{1 + (330(0.05)^2)}$$

$$n = \frac{330}{1.825}$$

$$n = 180.82$$

เพื่อให้ได้จำนวนเต็มจึงตัดเศษของกลุ่มตัวอย่างจาก 180.82 เป็น 180 คน

1.2.1 การสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบ่งชั้นภูมิ (Stratified) และวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มหาสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนกรรมการชุมชนในแต่ละเขตชุมชนจะได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม และกลุ่มตัวอย่าง

เขตชุมชน	ชุมชน	กรรมการชุมชน (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
เขต 1	ชุมชนด็กสีดา	11	6
	ชุมชนศรีสวัสดิ์ 1	11	6
	ชุมชนศรีสวัสดิ์ 2	11	6
	ชุมชนศรีสวัสดิ์ 3	11	6
	ชุมชนใจนิมทัศน์ 1	11	6
	ชุมชนใจนิมทัศน์ 2	11	6
	ชุมชนธัญญา 3	11	6
	ชุมชนธัญญา 4	11	6
	ชุมชนศรีมหาสารคาม	11	6
	ชุมชนศรีอรัญ 2	11	6

(ตารางที่ 5 ต่อ)

เขตชุมชน	ชุมชน	กรรมการชุมชน (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
เขต 2	ชุมชนธัญญา 1	11	6
	ชุมชนธัญญา 2	11	6
	ชุมชนสามัคคี 1	11	6
	ชุมชนสามัคคี 2	11	6
	ชุมชนมหาชัย	11	6
	ชุมชนโพธิ์ศรี 1	11	6
	ชุมชนโพธิ์ศรี 2	11	6
เขต 3	ชุมชนเครือวัลย์ 1	11	6
	ชุมชนนาควิชัย 1	11	6
	ชุมชนนาควิชัย 2	11	6
	ชุมชนนาควิชัย 3	11	6
	ชุมชนอภิสิทธิ์ 1	11	6
	ชุมชนอภิสิทธิ์ 2	11	6
	ชุมชนอุทัยทิศ 1	11	6
	ชุมชนอุทัยทิศ 2	11	6
	ชุมชนอุทัยทิศ 3	11	6
	ชุมชนอุทัยทิศ 4	11	6
	ชุมชนส่องเหนือ	11	6
	ชุมชนส่องใต้	11	6
	ชุมชนบ้านแมค	11	6
รวม	30 ชุมชน	330	180

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ในแต่ละชุมชนดังนี้ ซึ่งจะใช้วิธีการจับสลาก ทำการเขียนชื่อของกรรมการชุมชนแต่ละชุมชนลงในแผ่นกระดาษ ใช้ 1 แผ่น ต่อ 1 ชื่อ ใ้ใส่ลงในกล่องเขย่าให้คลุกเคล้าแล้วจึงหยิบมาทีละแผ่น บันทึกชื่อไว้เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จนกว่าจะครบตามจำนวน 180 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเภทของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บแบบสอบถามปลายเปิด และปลายกึ่งเปิด

2. ส่วนประกอบของข้อมูล แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Check list) โดยกาเครื่องหมาย \checkmark ลงในหน้าข้อความ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคลของ กรรมการชุมชน ประกอบด้วย เพศ และเขตชุมชน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำ หลักกรรมมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ใช้การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating) โดยมีลักษณะการให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

มีความคิดเห็นมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

มีความคิดเห็นมาก กำหนดให้ 4 คะแนน

มีความคิดเห็นปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

มีความคิดเห็นน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

มีความคิดเห็นน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นที่กำหนดไว้

3. การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาแบบสอบถาม

3.2 การกำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบ

3.3 นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ และพิจารณาให้คำแนะนำสำหรับแก้ไขและปรับปรุง

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

- 3.4.1 พ.ต.ท.ณรงค์เดช นิมิตวุฒิ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์) ตำแหน่ง พนักงานสอบสวนผู้ชำนาญการ สภ. เมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
- 3.4.2 นายนิเวศวิทย์ นาคแสง วุฒิ ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา) ตำแหน่ง ปลัดอำเภอ กันทรวิชัย (เจ้าพนักงานปกครอง 7) อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
- 3.4.3 อาจารย์สุรพันธ์ พันธุ์มณี วุฒิ ศศ.ม. (การวัดผลและประเมินผล) ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนสารคามพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม
- 3.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- 3.6 นำแบบสอบถามไปตรวจสอบคุณภาพด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกรรมการชุมชน 40 คน ของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เพื่อทดสอบคุณภาพ ดังต่อไปนี้ ค่าอำนาจคงมถจรชข้อ โดยใช้ t -test หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยค่าการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอลงหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงประธานกรรมการชุมชน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ส่งหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พร้อมส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยขอความอนุเคราะห์ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม
3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนจากกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามตามเวลาที่กำหนด พร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 180 ชุด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัย ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และแยกแบบสอบถามฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออก

2. การลงรหัส (Coding form) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยมาลงรหัสตามที่ กำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Close-ended) ส่วนคำถามชนิดปลายเปิด (Open-ended) ผู้วิจัยนำมารวบรวมจัดหมวดหมู่และเรียงความถี่ ในแต่ละประเด็น

3. ประมวลผลข้อมูลที่ลงรหัสแล้ว ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ คำเร็จรูป ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยต้นเหตุ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป และตัวแปรอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ เพศ และเขตชุมชน ของกรรมการชุมชนในเทศบาล โดยใช้ค่าสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย ได้เป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 100) ดังนี้

ระดับคะแนน 4.51-5.00 หมายถึง ความคิดเห็นระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน 3.51-4.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับมาก

ระดับคะแนน 2.51-3.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 1.51-2.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อย

ระดับคะแนน 1.00-1.50 หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

3.3 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมือง มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกโดย เพศ ทำการทดสอบด้วย t -test (Independent) ส่วนการจำแนก โดยเขตชุมชนวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F -test (One-way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างกัน ระหว่างค่าเฉลี่ยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการทดสอบรายคู่ ด้วยวิธีของ LSD. (Least Significant Different) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 119)

3.4 การวิเคราะห์ข้อสมมติของกรรมการชุมชนเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แจกแจงความถี่ จัดกลุ่มประเด็นและนำเสนอเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อแปลความหมาย มีดังนี้

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)

df แทน ชั้นของความอิสระ (Degrees of Freedom)

MS แทน ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-Distribution

F* แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-Distribution

* แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามเพศ และเขต

ชุมชน โดยคิดค่าความถี่ และร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลัก
 ธรรมภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดย
 ภาพรวม รายด้าน และรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลัก
 ธรรมภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม
 เพศ โดยใช้ t -test (Independent-Samples T Test) จำแนกตามเขตชุมชน โดยใช้ F -test (One-way
 ANOVA)

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับ
 ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาล
 เมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของกรรมการชุมชน
 ต่อการนำหลักธรรมภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัด
 มหาสารคาม ผลสำรวจดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามเพศ และเขต
 ชุมชน โดยศึกษาค่าความถี่และร้อยละ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	97	53.90
หญิง	83	46.10
รวม	180	100.00
2. ชุมชน		
เขต 1	62	34.50
เขต 2	42	23.30
เขต 3	76	42.20
รวม	180	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 180 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 53.90 เพศหญิง จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 46.10 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชุมชน เขต 3 จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 42.20 เขต 1 จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 และเขต 2 จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม รายด้าน และรายชื่อ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๑. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การปฏิบัติตามหลักนิติธรรม	3.32	0.80	ปานกลาง
2. การปฏิบัติตามหลักคุณธรรม	3.37	0.80	ปานกลาง
3. การปฏิบัติตามหลักความโปร่งใส	3.27	0.88	ปานกลาง
4. การปฏิบัติตามหลักการมีส่วนร่วม	3.31	0.84	ปานกลาง
5. การปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบต่อ	3.29	0.88	ปานกลาง
6. การปฏิบัติตามหลักความคุ้มค่า	3.26	0.88	ปานกลาง
รวม	3.31	0.78	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การปฏิบัติตามหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 3.37$) การปฏิบัติตามหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 3.32$) การปฏิบัติตามหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.31$) การปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบต่อ ($\bar{X} = 3.29$) การปฏิบัติตามหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.27$) และการปฏิบัติตามหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 3.26$)

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 6 ด้านรายด้าน

2.1 ด้านการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม

ตารางที่ 8 นวัตกรรมระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้
ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักนิติธรรม

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เทศบาลจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่มีผลบังคับใช้ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ	3.36	0.96	ปานกลาง
2. เทศบาลมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารราชการข้อบังคับเทศบาล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชน	3.42	0.94	ปานกลาง
3. เทศบาลมีการตราเทศบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่ทันสมัยอย่างมีประสิทธิภาพ	3.23	0.96	ปานกลาง
4. เทศบาลมีการสำรวจ ตรวจสอบและทบทวนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน	3.27	0.88	ปานกลาง
5. เทศบาลมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน	3.34	1.02	ปานกลาง
รวม	3.32	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เทศบาลมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารราชการข้อบังคับเทศบาล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชน ($\bar{X} = 3.42$) เทศบาลจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่มีผลบังคับใช้ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.36$) เทศบาลมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.34$) เทศบาลมีการสำรวจ ตรวจสอบและทบทวนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.27$) และเทศบาลมีการตราเทศบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ทันสมัยอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.23$)

2.2 ด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม

ตารางที่ 9 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้
ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักคุณธรรม

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. คณะผู้บริหารเทศบาล พนักงานเทศบาลปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม และจริยธรรม	3.40	0.96	ปานกลาง
2. มีการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค ถูกต้อง	3.32	0.92	ปานกลาง
3. เทศบาลมีการรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลยึดมั่นในความถูกต้อง ความซื่อสัตย์	3.39	1.04	ปานกลาง
4. เทศบาลมีเป้าหมายการปฏิบัติงานเพื่อความผาสุกและความอยู่ดีกินดีของประชาชนในเทศบาล	3.36	0.91	ปานกลาง
5. คณะผู้บริหารเทศบาล พนักงานเทศบาล ใช้ดุลพินิจทางศีลธรรมในการตัดสินใจประพฤติกฎปฏิบัติงาน	3.38	0.89	ปานกลาง
รวม	3.37	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ คณะผู้บริหารเทศบาล พนักงานเทศบาลปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรม และจริยธรรม ($\bar{X} = 3.40$) เทศบาลมีการรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลยึดมั่นในความถูกต้อง ความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 3.39$) คณะผู้บริหารเทศบาล พนักงานเทศบาล ใช้ดุลพินิจทางศีลธรรมในการตัดสินใจประพฤติกฎปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.38$) เทศบาลมีเป้าหมายการปฏิบัติงานเพื่อความผาสุกและความอยู่ดีกินดีของประชาชนในเทศบาล ($\bar{X} = 3.36$) และมีการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค ถูกต้อง ($\bar{X} = 3.32$)

2.3 ด้านการปฏิบัติตามหลักความโปร่งใส

ตารางที่ 10 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักความโปร่งใส

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การบริหารกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลมีการสรุปเปิดเผยและเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้ เช่น แผนงานโครงการต่างๆ เอกสารการจัดซื้อ-จัดจ้าง ข้อมูลด้านการเงิน-การคลัง ข้อบังคับ งบประมาณ ภาวะการประชุม มติการประชุม เป็นต้น	3.26	1.06	ปานกลาง
2. มีการจัดตั้งหน่วยบริการด้านข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน	3.36	1.04	ปานกลาง
3. มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใสของสมาชิกเทศบาลอย่างมีประสิทธิภาพ	3.30	1.06	ปานกลาง
4. มีการปรับปรุงกลไกการทำงานของเทศบาลให้สามารถตรวจสอบได้	3.21	0.97	ปานกลาง
5. ประชาชนสามารถตรวจสอบและรับทราบการปฏิบัติงานของเทศบาลได้	3.23	1.03	ปานกลาง
รวม	3.27	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียง ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีการจัดตั้งหน่วยบริการด้านข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.36$) มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใสของสมาชิกเทศบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.30$) การบริหารกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลมีการสรุปเปิดเผยและเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบได้ เช่น แผนงานโครงการต่างๆ เอกสารการจัดซื้อ-จัดจ้าง ข้อมูล

ด้านการเงิน-การคลัง ซึ่งใกล้เคียงประมาณ วาระการประชุม มติการประชุม เป็นอันดับ ($\bar{X} = 3.26$) ประชาชนสามารถตรวจสอบและรับทราบ การปฏิบัติงานของเทศบาลได้ ($\bar{X} = 3.23$) มีการปรับปรุงกลไกการทำงานของเทศบาลให้สามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 3.21$)

2.4 ด้านการปฏิบัติตามหลักการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 11 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักการมีส่วนร่วม

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ฝ่ายบริหารของเทศบาลได้ใช้กลไกประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน	3.33	0.95	ปานกลาง
2. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมของสภาเทศบาล	3.27	1.00	ปานกลาง
3. เทศบาลสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรชุมชน หรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ	3.36	0.97	ปานกลาง
4. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	3.46	1.01	ปานกลาง
5. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ - จัดจ้างของเทศบาล	3.12	1.12	ปานกลาง
รวม	3.31	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 11 พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเฉพาะ ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.46$) เทศบาลสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรชุมชน หรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X} = 3.36$) ฝ่ายบริหารของเทศบาลได้ใช้กลไก

ประหาพิจารณาในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน ($\bar{X} = 3.33$) เทศบาลเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมของสภาเทศบาล ($\bar{X} = 3.27$) เทศบาลเปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อ - จัดจ้าง ของเทศบาล ($\bar{X} = 3.12$)

2.5 ด้านการปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบ

ตารางที่ 12 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักความรับผิดชอบ

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เทศบาลรับฟัง และนำข้อเสนอ ข้อร้องเรียนของประชาชน ไปดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ	3.40	1.01	ปานกลาง
2. เทศบาลมีการบันทึกหรือร้องเรียนมีการรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับหรือร้องเรียนนั้น ให้ประชาชนหรือผู้ร้องเรียนทราบ	3.16	0.96	ปานกลาง
3. เทศบาลนำโครงการ กิจกรรมที่เสนอ โดยประชาชนประชาคม ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นธรรม	3.33	1.04	ปานกลาง
4. เทศบาลเอาใจใส่ต่อปัญหาชุมชน จัดให้มีบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพเป็นธรรมและทั่วถึง	3.30	0.97	ปานกลาง
5. เทศบาลมีการใส่ใจในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในเขตเทศบาลอย่างเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ	3.27	1.07	ปานกลาง
รวม	3.29	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักความรับผิดชอบ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเรียง ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เทศบาลรับฟัง และนำข้อเสนอ ข้อร้องเรียนของประชาชน ไปดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ ($\bar{X} = 3.40$) เทศบาลนำโครงการ กิจกรรมที่เสนอโดยประชาชนประชาคม ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ($\bar{X} = 3.33$) เทศบาล เอาใจใส่

ต่อปัญหาชุมชน จัดให้มีการสาธารณสุขอย่างมีคุณภาพเป็นธรรมและทั่วถึง ($\bar{X} = 3.30$) เทศบาล มีการใส่ใจในการแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนในเขตเทศบาลอย่างเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.27$) เทศบาล มีการบันทึกเรื่องร้องเรียนมีการรายงานผลการดำเนินการ เกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนนั้นให้ประชาชนหรือผู้ร้องเรียนทราบ ($\bar{X} = 3.16$)

2.6 ด้านการปฏิบัติตามหลักความคุ้มค่า

ตารางที่ 13 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้

ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักความคุ้มค่า

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เทศบาลได้มีการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ให้มีความประหยัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือมีการจัดกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้	3.28	0.98	ปานกลาง
2. เทศบาลได้ใช้งบประมาณไปอย่างคุ้มค่า เมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่ชุมชนได้รับ	3.08	1.00	ปานกลาง
3. เทศบาลมีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด	3.34	0.96	ปานกลาง
4. เทศบาลรณรงค์ให้ประชาชนรักษา พัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนนาน	3.34	1.01	ปานกลาง
5. เทศบาลจัดให้ประชาชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จากทรัพยากรในชุมชน	3.27	1.05	ปานกลาง
รวม	3.26	0.88	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักความคุ้มค่า โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ โดยเรียง ลำดับค่าเฉลี่ยจมากไปหาน้อย คือ เทศบาลมีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 3.34$) เทศบาลรณรงค์ให้ประชาชนรักษา พัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ ยั่งยืนนาน ($\bar{X} = 3.34$) เทศบาลได้มีการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายรวมทั้ง

ประชาชนในพื้นที่ที่มีความประหยัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือมีการจัดกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้ ($\bar{X} = 3.28$) เทศบาลจัดให้ประชาชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากทรัพยากรในชุมชน ($\bar{X} = 3.27$) เทศบาลได้ใช้งบประมาณไปอย่างคุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่ชุมชนได้รับ ($\bar{X} = 3.08$)

ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ และเขตชุมชนแตกต่างกัน

1. เปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ดังตารางที่ 14 ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ

ด้าน	เพศ	\bar{X}	S.D.	t	df	Sig. (two-tailed)
การปฏิบัติตามหลักนิติธรรม	ชาย	3.20	0.75	-2.23	178	0.027*
	หญิง	3.47	0.85			
การปฏิบัติตามหลักคุณธรรม	ชาย	3.24	0.77	-2.34	178	0.020*
	หญิง	3.52	0.82			
การปฏิบัติตามหลักความโปร่งใส	ชาย	3.03	0.84	-4.21	178	0.000*
	หญิง	3.56	0.84			
การปฏิบัติตามหลักการมีส่วนร่วม	ชาย	3.07	0.77	-4.32	178	0.000*
	หญิง	3.59	0.84			
การปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบต่อ	ชาย	3.06	0.81	-4.02	178	0.000*
	หญิง	3.57	0.89			
การปฏิบัติตามหลักความคุ้มค่า	ชาย	3.06	0.82	-3.44	178	0.001*
	หญิง	3.50	0.89			
รวม	ชาย	3.11	0.72	-3.75	178	0.000*
	หญิง	3.53	0.80			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชน ที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม อำเภอตามเขต โดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม อำเภอตามเขตชุมชน ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม อำเภอตามเขตชุมชน

ความคิดเห็นด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การปฏิบัติตามหลัก นิติธรรม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.734	2	1.367	2.145	0.120
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	112.798	177	0.637		
	รวม	115.532	179			
การปฏิบัติตามหลัก คุณธรรม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.975	2	1.488	2.349	0.098
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	112.074	177	0.633		
	รวม	115.050	179			
การปฏิบัติตามหลัก ความโปร่งใส	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.889	2	0.944	1.223	0.297
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	136.743	177	0.773		
	รวม	138.632	179			
การปฏิบัติตาม หลักการมีส่วนร่วม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.749	2	1.375	1.969	0.143
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	123.603	177	0.698		
	รวม	126.352	179			
การปฏิบัติตามหลัก ความรับผิดชอบ	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	0.968	2	0.484	0.621	0.539
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	138.021	177	0.780		
	รวม	138.989	179			

(ตารางที่ 15 ต่อ)

ความคิดเห็นด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การปฏิบัติตามหลัก ความซื่อสัตย์	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.934	2	0.967	1.257	0.287
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	136.169	177	0.769		
	รวม	138.103	179			
รวม	ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	2.068	2	1.034	1.707	0.184
	ความแตกต่างภายในกลุ่ม	107.191	177	0.606		
	รวม	109.259	179			

จากตารางที่ 15 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จินเนตกรรมเขตชุมชน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามที่เปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยสรุปเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 16 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของกรรมการชุมชนเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (จำนวน)
I. หลักนิคิธรรม	
1.1 ควรมีนโยบายที่ตีความเหมาะกับหมู่บ้าน	51
1.2 ควรมีแผนพัฒนาที่ทำให้หมู่บ้านน่าอยู่ เป็นระเบียบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าตนเอง	42
1.3 ให้ประชาชนมีสิทธิ์รับรู้กฎหมายข้อบังคับ	35

(ตารางที่ 16 ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (ฉบับ)
1.4 อยากให้ทางเทศบาลมีกรรณเพอร์ข่าวสารประชาสัมพันธ์สู่ชุมชนให้ รวดเร็วกว่านี้	60
1.5 ควรให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในข้อบังคับต่างๆ ด้วย	55
1.6 ควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกฎหมายสิทธิให้ประชาชนรับทราบมากขึ้น	32
1.7 อยากให้เทศบาลมีกรรณพระราชบัญญัติระเบียบ ข้อบังคับที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ	48
2. หลักคุณธรรม	
2.1 ควรทำงานอย่างโปร่งใส	83
2.2 มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน	88
2.3 ควรใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน	35
2.4 ทางเทศบาลยังปฏิบัติงานและการให้บริการแก่ประชาชนยังแบ่ง ชั้นวรรณะอยู่ และยังหวังประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม	35
2.5 ต้องการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค	64
2.6 พนักงานควรตระหนักถึงความสำคัญของการบริการประชาชน	56
3. หลักความโปร่งใส	
3.1 ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้มากที่สุด	55
3.2 ทำงานอย่างโปร่งใส	56
3.3 ทำอะไรควรแจ้งให้คนภายในหมู่บ้านรับทราบทั่วถึงกัน	42
3.4 แจ้งบทระดมของส่งเสริมที่ได้ให้ประชาชนทราบด้วย	40
3.5 ควรมีการทำงานอย่างเปิดเผย และมีการปรึกษากับประชาชนด้วย	89
3.6 จัดให้มีการตรวจสอบการทำงานอย่างโปร่งใส	95
3.7 อยากให้ทางเทศบาลมีความตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง และจัดให้มี การรับรู้ข่าวสารของทางเทศบาลให้มากกว่านี้แก่ประชาชนและชุมชน	56
4. หลักการมีส่วนร่วม	
4.1 อยากให้ภายในแต่ละเดือนมีกิจกรรมที่คนในหมู่บ้านได้ทำร่วมกัน เช่น ทำบุญตักบาตร ทำความสะอาดหมู่บ้าน จัดงานรื่นเริง	44

(ตารางที่ 16 ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (ฉบับ)
4.2 จัดกิจกรรมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมกับเทศบาลให้มากที่สุด	51
4.3 ส่งเสริมให้คนในครอบครัวทำงานร่วมกัน	50
4.4 ให้ประชาชน ได้แสดงความคิดเห็นมากกว่านี้	89
4.5 ควรมีการปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนให้มากขึ้น	64
4.6 ให้ทางเทศบาลเปิดโอกาสและเปิดใจกว้างแก่ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วม ของเทศบาลโดยไม่ต้องแบ่งระดับชนชั้นกัน	78
5. หลักความรับผิดชอบ	
5.1 ต้องการให้ผู้รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่	35
5.2 ผู้บริหารพูดแล้วต้องทำจริง ต้องมีความรับผิดชอบให้มากกว่านี้	34
5.3 ควรทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ	65
5.4 ให้พนักงานทุกคนมีความรับผิดชอบในหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ	54
5.5 อยากจะให้ทางเทศบาลมีความรับผิดชอบในหน้าที่และให้ปฏิบัติงานแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนอย่างเร่งด่วน	58
6. หลักความคุ้มค่า	
6.1 นำสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับหมู่บ้านมาใช้อย่างคุ้มค่า	61
6.2 ใช้งบประมาณของทางเทศบาลให้เกิดประโยชน์สูงสุด	65
6.3 ใช้งบประมาณไม่บ่อยประหยัดเท่าที่ควร	52
6.4 ให้ทรัพยากรทุกชิ้นคุ้มค่า เช่น ทรายที่ใช้ไปด้านหนึ่งแล้ว ควรนำมาใช้อีกด้านหนึ่งได้	32

จากตารางที่ 16 พบว่า ข้อเสนอแนะของกรรมการชุมชนเกี่ยวกับการนำหลัก ธรรมะที่มีมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับจากค่าความถี่มากไปน้อย 10 อันดับแรก คือ จัดให้มีการตรวจสอบการทำงานอย่างโปร่งใส จำนวน 95 คน

ควรมีการ

ทำงานอย่างเปิดเผย และมีการปรึกษาหารือกับประชาชนด้วย ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น
 มากกว่านี้ จำนวน 89 คน มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน จำนวน 88 คน ควรทำงานอย่างโปร่งใส
 จำนวน 83 คน และให้ทางเทศบาลเปิดโอกาสและเปิดใจกว้างแก่ประชาชนและชุมชน
 มีส่วนร่วมต่างๆ ของเทศบาล โดยไม่ต้องแบ่งระดับชนชั้นกัน จำนวน 78 คน ควรทำงานให้สำเร็จ
 อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้งบประมาณของทางเทศบาลให้เกิดประโยชน์สูงสุด จำนวน 65 คน
 ต้องการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค ควรมีการปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนให้มากขึ้น
 จำนวน 64 คน นำสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับหมู่บ้านมาใช้อย่างคุ้มค่า จำนวน 61 คน
 อยากให้ทางเทศบาลมีการเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์สู่ชุมชน ให้รวดเร็วกว่านี้ จำนวน 60 คน
 และอยากจะให้ทางเทศบาลมีความรับผิดชอบในหน้าที่และให้ปฏิบัติงานแก้ปัญหาความเดือดร้อน
 ของชุมชนอย่างเร่งด่วน จำนวน 58 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลัก
ธรรมภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัย
ได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. ขอบเขตการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผลการวิจัย
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมภิบาล
มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมภิบาล
มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ และเขตชุมชน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของกรรมการชุมชนเกี่ยวกับการนำหลักธรรมภิบาลมาใช้
ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานของการวิจัย

1. กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็น
ต่อการนำหลักธรรมภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคามอยู่ในระดับปานกลาง
2. กรรมการชุมชนที่มี เพศ และเขตชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลัก
ธรรมภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคามแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ชุมชนช้อยในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 30 ชุมชน
2. ระยะเวลา ระยะเวลาทำการวิจัยระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน 2551

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ประชากร ได้แก่ กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 30 ชุมชน แบ่งเป็น 3 เขตชุมชน ชุมชนละ 11 คน รวมทั้งสิ้น 330 คน

3.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 180 คน โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของ ยามานี่

4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

4.1 ตัวแปรอิสระ คือ คุณลักษณะของคณะกรรมการชุมชน ได้แก่ เพศ เขตชุมชน

4.2 ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 6 หลัก คือ

4.2.1 หลักนิติธรรม

4.2.2 หลักคุณธรรม

4.2.3 หลักความโปร่งใส

4.2.4 หลักการมีส่วนร่วม

4.2.5 หลักความรับผิดชอบต่อ

4.2.6 หลักความคุ้มค่า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เห็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเกี่ยวกับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 ข้อ มีระดับค่าความเชื่อมั่นทั้งหมดเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบสมมติฐานใช้ *t*-test (Independent Sample) และ *F*-test (One-way ANOVA) หากพบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ LSD.

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การปฏิบัติตามหลักคุณธรรม ปฏิบัติตามหลักนิติธรรม การปฏิบัติตามหลักการมีส่วนร่วม การปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม การปฏิบัติตามหลักความโปร่งใส และการปฏิบัติตามหลักความคุ้มค่า

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ และเขตชุมชน ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ พบว่า กรรมการชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเขตชุมชน พบว่า กรรมการชุมชนที่อาศัยอยู่ต่างเขตชุมชน โดยมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะของกรรมการชุมชนเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับจากค่าความถี่มากไปน้อย 5 อันดับแรก คือ จัดให้มีการตรวจสอบการทำงานอย่างโปร่งใส จำนวน 95 คน ควรมีการทำงานอย่างเปิดเผย และมีการปรึกษาหารือกับประชาชนด้วย ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นมากกว่านี้ จำนวน 89 คน มีความซื่อสัตย์ในการทำงาน จำนวน 88 คน ควรทำงานอย่างโปร่งใส จำนวน 83 คน และให้ทางเทศบาลเปิดโอกาสและเปิดใจกว้างแก่ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมของเทศบาลโดยไม่ต้องแบ่งระดับชนชั้นกัน จำนวน 78 คน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่น่าสนใจโดยผู้วิจัยขออภิปรายตามข้อสรุป ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเกินไปไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับ เกลิมซัย สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับ ปานกลาง เรียงตามลำดับคือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ทั้งโดยรวมและรายด้าน สอดคล้องกับ พรทิพา สหกลจักร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในเทศบาลนครนนทบุรี : ผลการวิจัยพบว่า พนักงานเทศบาลนครนนทบุรีมีความพร้อมในการนำ Good Governance มาใช้ อยู่ในระดับปานกลางในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า สอดคล้องกับ สุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายหลัก ส่วนใหญ่ผู้บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมากเกือบทุกหลัก ยกเว้นหลักคุณธรรมบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนเกือบทุกคุณลักษณะ และสถานภาพส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับปานกลาง ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่บริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ พระมหาสมชาย ฐานาน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนุกดาหาร ต่อการปฏิรูปการเมืองตามแนวคิดธรรมาภิบาล พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนุกดาหาร มีทัศนคติต่อการปฏิรูปการเมืองตามแนวคิดธรรมาภิบาล

อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ จักรภัทร ชารีคำ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการ ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการ ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติตามหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติ ด้านความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติตามหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ใน ระดับต่ำมาก การปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบต่อ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติตาม หลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับ อรพินท์ สหโชคชัย และ คนอื่น ๆ (2543 : 32-35) คณะผู้วิจัยได้ศึกษา แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับ การบริหารงานส่วนท้องถิ่น เพื่อเสนอรูปแบบและแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาลในระดับตำบล และหมู่บ้าน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีธรรมาภิบาล ในภาคปฏิบัติเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าผลการศึกษาในพื้นที่ทดลอง ยังไม่สมบูรณ์นัก แต่ก็มีข้อมูลบางส่วนที่คณะผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ใน การเผยแพร่ แนวความคิด และขั้นตอนการปฏิบัติในการสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล ต่อไป ไม่สอดคล้องกับ บุญบง ชัยเจริญวัฒน์ และ บุญมี ธี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า การใช้คำว่า Good Governance มีความหมายหลากหลาย ตามกลุ่มผู้ให้ แบ่งออกได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มธรรมาภิบาลอำนาจนิยมกลุ่มธรรมาภิบาลเสรีนิยมและกลุ่ม ธรรมาภิบาลชุมชนนิยม แม้จะแตกต่างกันในส่วนของกรอบความคิด แต่ทุกกลุ่ม มีเป้าหมายตรงกัน ที่จะนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับ ใช้เพื่อประโยชน์ของการปฏิรูประบบราชการ สังคม การเมือง และทรปรปกครอง ไม่สอดคล้องกับ รัชชา ศานติชนมภ์ และคนอื่น ๆ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา วิจัยเรื่อง รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย โดยได้ให้ข้อสรุปในภาพรวมว่า การบริหารจัดการ ที่ดีได้เ็นแนวปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษาในปัจจุบัน จะเน้นความน่าประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติ และความโปร่งใส ในขณะที่เดียวกันก็ยังคง ให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความยุติธรรม ไม่สอดคล้องกับ นพพล สุรนักครินทร์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการ ศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัด เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ตามทัศนะ ของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวม อยู่ในเชิงบวก เมื่อเปรียบ เทียบตามธรรมาภิบาล

มาปรับใช้ใน อบต. ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่รายได้ต่างกัน มีทัศนคติต่อการนำกิจกรรมมาภิบาลมาใช้ใน ทบต.แตกต่างกัน และมีอเปรียบเทียบตามปัจจัยด้านขนาดของ อบต. และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อบต. พบว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อการนำกิจกรรมมาภิบาลมาใช้ใน อบต. แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจใน อบต. นั้นพบว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อการนำกิจกรรมมาภิบาลมาใช้ใน อบต. ไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านขนาดของ อบต. ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจใน อบต. แต่ปัจจัยด้านขนาดของ อบต. มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อบต. และไม่สอดคล้องกับ บวร วิเศษสุนทร (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการ ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำกิจกรรมมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำกิจกรรมมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหาร ส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน และอยู่ในระดับ ปานกลาง จำนวน 1 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่าด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านหลักความ โปร่งใส

จากผลการวิจัย กรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีความคิด เห็นต่อการนำกิจกรรมมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า สังคมไทยเกิดความตื่นตัวในการสร้างธรรมาภิบาลและการธรรมาภิบาลต่อการทุจริตคอร์รัปชันในวงกว้าง อันเป็นผลมาจากทฤษฎีการที่มีจำกัด และกระแสตื่นตัวในระดับสากลและภายในประเทศ ซึ่งการปกครองด้วยหลักการบริหารจัดการที่ดีงามหรือธรรมาภิบาล นั้นเป็นเรื่องของการพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองและพิทักษ์สิทธิของตนเองมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างความ โปร่งใส และจัดการทุจริตในการบริหารราชการแผ่นดินและให้บริการประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคมและองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีการตรวจสอบและประเมินผลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย การจัดซื้อจัดจ้าง และการแต่งตั้ง ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนเร่งส่งเสริมความเข้าใจในบทบาท และการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานให้ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเกิดประสิทธิผล จากความคิดเห็นของกรรมการชุมชน โดยรวมนี้แสดงให้เห็นว่า เทศบาลได้นำกิจกรรมมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เทศบาลเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด และได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์เทศบาล

แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องทำให้ กรรมการชุมชนมีความตื่นตัวและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทศบาลในระดับปานกลาง

สมมติฐานที่ 2 กรรมการชุมชนที่มี เพศ และเขตชุมชนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคามแตกต่างกัน ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผลการวิจัยที่พบ ไม่สอดคล้องกับ จักรภัทร ชารีคำ (2550 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงานคนหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตถิ่นเอกพหุภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ พบว่าประชาชนที่มีเพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน และไม่สอดคล้องกับ บวร วิเศษสุนทร (2550 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความโปร่งใส มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ประชาชนที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นในระดับที่มากกว่า ประชาชนที่เป็นเพศชาย ส่วนด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่าไม่มีความแตกต่างกัน

จากการผลการวิจัย กรรมการชุมชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่า กรรมการชุมชนที่เป็นเพศชายและเพศหญิง ได้รับข้อมูลข่าวสาร ผลการดำเนินงานของเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการให้ความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ มากน้อยแตกต่างกัน ทำให้มีทัศนคติหรือความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในเทศบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเขตชุมชนต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า กรรมการชุมชนของ แต่ละชุมชนมีการประสานงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันเป็นอย่างดี ตลอดจนการทำงานร่วมกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้มีทัศนคติหรือความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในเทศบาลไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เทศบาลควรมีการกำหนดนโยบาย ระเบียบการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และวาระแห่งชาติด้านจริยธรรม ขรรมาภิบาลและการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ และควรให้ประชาชนแสดงความเห็นในข้อกังขาต่างๆ ด้วย

1.2 ควรตั้งหน่วยงานอิสระขึ้นมาตรวจสอบการทำงานของเทศบาล และรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จากประชาชน ตลอดจนมีการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน อย่างต่อเนื่อง โดยทางเทศบาลควรมีการเผยแพร่ข่าวสารประชาสัมพันธ์สู่ชุมชน มีการให้สื่อมวลชน ได้เสนอข้อมูลทั้งในด้านบวกและด้านลบของเทศบาล

1.3 สร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาลให้แก่บุคลากรของเทศบาล และประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดกระแสความต้องการพัฒนาชุมชนและผลักดันให้มีการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเทศบาล โดยการจัดอบรมสัมมนาในเรื่องธรรมาภิบาลให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น

1.4 เทศบาลควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และมีการส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตยในชุมชน โดยการจัดงานในชุมชนและให้ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเสนอแนวทางต่างๆ ด้วย

1.5 เทศบาลควรมีการปฏิรูประบบการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน ทั้งทางปัญญา อารมณ์ และจิตสำนึก รู้จักการคิดในเชิงวิเคราะห์ โดยการนำวิทยากรที่มีความชำนาญในเรื่องต่างๆ มาให้ความรู้และแนวทางแก่ชุมชน

1.6 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนรู้จักการพึ่งพาตนเอง โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาในตัวแปรอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อให้เห็นความแตกต่าง และมีตัวแปรที่จะต้องเปรียบเทียบมากกว่านี้ เช่น การศึกษา อายุ สถานภาพ รายได้ ฯลฯ

2.2 ควรขยายขอบเขตของเครื่องมือในการศึกษาวิจัยให้กว้างขึ้น นอกเหนือจากการใช้แบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอในฐานะผู้กำหนดนโยบายและผู้กำกับดูแล

2.3 ควรมีการศึกษาด้านจริยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น ที่มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น หรือการเสียทอดอำนาจทางการเมือง เพื่อให้เห็นสภาพปัญหาทางจริยธรรม คุณธรรม และธรรมาภิบาลของนักการเมืองไทย

2.4 ควรมีการศึกษาถึงประเด็นการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้หรือการสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร

2.5 ควรส่งเสริมให้มีสมาคมวิชาชีพหรือองค์กรค้ำเนธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามาร่วมทำวิจัยหรือศึกษาด้านนี้ โดยเฉพาะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
Abstract.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ข
สารบัญตาราง.....	ข
สารบัญแผนภูมิ.....	ข
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับหลักกรรมภิบาล.....	10
การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล.....	32
เทศบาลเมืองมหาสารคาม.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	63
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68

สารบัญ (ต่อ)

หัวข้อ	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิจัย.....	71
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	87
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	87
สมมติฐานของการวิจัย.....	87
ขอบเขตการวิจัย.....	88
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	88
สรุปผลการวิจัย.....	89
อภิปรายผลการวิจัย.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	94
บรรณานุกรม.....	96
ภาคผนวก.....	101
ภาคผนวก ก แบบสอบถามการวิจัย.....	102
ภาคผนวก ข ตำราความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา.....	109
ภาคผนวก ค หนังสือบทความอนุเคราะห์.....	114
ประวัติผู้วิจัย.....	120

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	องค์ประกอบของธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	24
2	อำนาจหน้าที่ของเทศบาลที่จะต้องปฏิบัติ	39
3	อำนาจหน้าที่ของเทศบาลที่อาจปฏิบัติ.....	40
4	เขตการเลือกตั้งของชุมชนทั้ง 30 ชุมชน ภายในเขตเทศบาล เมืองมหาสารคาม ที่แบ่งตามเขตเลือกตั้ง	49
5	จำนวนชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม และกลุ่มตัวอย่าง.....	66
6	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	73
7	วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม และรายตำบล.....	74
8	วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักนิติธรรม.....	75
9	วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักคุณธรรม.....	76
10	วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักความโปร่งใส.....	77
11	วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักการมีส่วนร่วม.....	78
12	วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักความรับผิดชอบต่อ.....	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อกรรนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักความคุ้มค่า.....	80
14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อกรรนำ หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ.....	81
15 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกรรมการชุมชนที่มีต่อกรรนำ หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเขตชุมชน.....	82
16 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของกรรมการชุมชนเกี่ยวกับกรรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ในการปฏิบัติงานของเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม.....	83
17 ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา	110

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	เงื่อนไขในการจัดตั้งเทศบาลและประเภทของเทศบาล.....	33
2	โครงสร้างเทศบาล.....	38
3	โครงสร้างของเทศบาลเมืองมหาสารคาม.....	44
4	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	64

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY